

שיעורים בחומש עם פירוש
אור החיים
הקדוש

פרשת בא

בירורי ניצוצות הקדושה (ב)
באמצעות עסק התורה

המרכז העולמי להפצת תורת רבינו
האור החיים הקדוש
זצוקלה"ה

שם	מערכת גדולים ח	הגדולים
(מב) מהר"ר חיים נ' עטר. עיר וקדיש מק"ק סאלי ובא לעה"ק ירושלים ת"ו סוף שנת תק"ב. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבת הרמחה ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעון הדור כמעט	שכ"ב ובחדש חמוז תק"ג עלה לשמים בן מ"ז שנה זלה"ה. וחיבר חפץ ה'. ראשון לציון. אור החיים. פרי תאר. וחכמתו ניכרת מספריו, אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורחב לבו וחורפתו הפלא ופלא וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני העה"ז ורבו עוזו נוראותיו.	

שם	מערכת ספרים א	הגדולים
(נד) אור החיים. פי' התורה להרב המופלא חסידא קדישא מ' חיים נ' עטר. ונרפס בוניציא סביב לתומש עם תרגום ורש"י. ושמענו כי עתה בפולוניה הם מחשיבים	אותו הרבה ונרפס עוד שני פעמים. ונתעורר זה ע"י שהרב החסיד קדוש מהר"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת מהר"ח הנזכר.	

ש ו" ת יורה דעה - חלק ב - סימן קה דברי חיים

... לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו אף על
פי שבטלה הנבואה מן הנביאים... שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי
החומר רוח הקודש וכמבואר במורה נבוכים וברמב"ן ז"ל בהדיא.

ולכן בעל 'אור החיים' נשמתו בגנוי מרומים, בודאי חיבר ספרו ברוח
הקודש... ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של 'אור החיים' הוא אפיקורס, שאינו
מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כפר בעיקר
רוח הקודש...

עולמות

מערכת שיעורי תורה

הלכה ומחשבה

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

ראש המערכת

הרב יעקב זילברליכט

מערכת

הרב יוני הוכמן	הרב ישי לב
הרב אליהו זלושינסקי	הרב אברהם שטרק

בירור ניצוצות הקדושה (ב) באמצעות עסק התורה

- א. וינצלו בני ישראל את מצרים - כמצולה או כמצודה שאין בה דגים
חז"ל ביארו את הפסוק "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם", שבני ישראל לא יצאו ממצרים "עד שעשאוה **כמצודה** שאין בה דגן", ויש אומרים "**כמצולה** שאין בה דגים". וצריך ביאור בטעם מחלוקתם.
- ב. יציאת מצרים בירור כל ניצוצות הקדושה שם - "מצולה שאין בה דגים"
האור החיים הקדוש פירש את מאמר חז"ל על פי תורת האריז"ל, שבני ישראל עשו את מצרים "**כמצולה** שאין בה דגים", בבחינת **בירור כל ניצוצות הקדושה מתוכה**.
לפי דרכו מבוארת המחלוקת בגמרא, האם בני ישראל עשו את מצרים "**כמצולה**" או "**כמצודה**" שאין בה דגים - כפי שביארו המפרשים: מצודה - רכוש גשמי; מצולה - הרכוש רוחני.
- ג. במכת בכורות הקב"ה עבר בתוך מצרים - וכך נתבררו כל ניצוצות הקדושה
הגאולה ממצרים לאחר בירור כל ניצוצות הקדושה שם הסתיימה **במכת הבכורות** - על ידי שהקב"ה עבר בכל ארץ מצרים, ואז **נפרדו כל ניצוצות הקדושה**, ומתו כל הבכורות **מעצמם**.
- ד. מכת בכורות ביטול קליפת "בכור הטומאה"
בני ישראל יצאו באמצעות מכת בכורות - בכדי לעקור את שליטת "**בכור**" הטומאה - מצרים, ב"**בכור**" הקדושה - ישראל.
- ה. בירור ניצוצות הקדושה - בכח התורה
ניצוצות הקדושה מתבררים "באמצעות העינוי והצרות", אמנם יש דרך אחרת, **מובחרת ומעולה יותר** - באמצעות **כח התורה** • אין מציאות לבירור הניצוצות זולת באמצעות עסק התורה שהיא **כאבן השואבת ניצוציה** במקום שהם, וזה טעם **פיזור ישראל בארבע רוחות העולם** • עמל התורה מכניע את טומאת הקליפות.
לפי האמור יומתקו דברי האור החיים "**שהגלות נתארכה** כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה" - כל זמן שלא יעסקו בתורה ולא יתבררו ניצוצות הקדושה, לא תבוא הגאולה.
- ו. בירור ניצוצות הקדושה במצרים מכוחו של יעקב אבינו - עמוד התורה
יעקב אבינו הוא "**האילן הטוב**", שבו נטועים נשמות כלל ישראל, ולכן רק **מכוח תורתו** נתבררו ניצוצות הקדושה בגלות מצרים."
- ז. לעתיד לבוא נשיג את השער הנ' - בכח התורה הקדושה
הגאולה ממצרים היתה **שלימה** בבירור כל הניצוצות ממנה, אולם עדיין לא היתה **מושלמת**. רק **לעתיד לבוא**, לכשישיגו ישראל את השער החמישים משערי הקדושה, יתבררו **באמצעות התורה** כל ניצוצות הקדושה, ויבוא כל העולם לתיקונו המושלם.

מזכרת נצח בהיכל ה'

לאיש יקר שביקרים, צורבא מרבנן ותמכין דאורייתא
תלמידו ואיש אמונו של מרן ראש ישיבת חברון הגרש"ז ברוידא זצ"ל
ופטרונו הוצאת כתביו וחידושיו על התורה ופירוש הרמב"ן
רב פעלים לחסדים במסירות נפש לכבוד התורה ולומדיה
זך ונקי ביסורים קשים שקבלם באהבה ובפנים מאירות
אשר עמד לימין מפעלי 'עולמות' בחן ובהצנע לכת

הר"ר **אלעזר בלס** זצ"ל

בן הר"ר **מרדכי מיכאל** זצ"ל

נלב"ע בל"י פורים דפרזים תשע"ט

הוקדש לזכרו ולכבודו על ידי רעייתו החשובה
אצילת הנפש ונדיבת הלב

מרת **רחל** תחי'

שעמדה לימינו בכל מפעליהם לתורה ולחסד

בנו הר"ר **מרדכי הי"ו בנותיו וחתניו הי"ו**

לעילוי נשמת

ראש משפחתנו היקר, מאחרוני ניצולי השואה

הר"ר **צבי זאב** (הרש"ל) בן הר"ר חיים **פינק** ז"ל

מאנטוורפן - בלגיה

נעים זמירות ישראל, אוהב ישראל

עם ישראל וארץ ישראל בכל נפשו ומאודו

נלב"ע י"א שבט תשע"ד

☆ ☆ ☆

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח על ידי בנו הר"ר **חיים פינק** הי"ו, תל אביב

אמר רבי אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן. וריש לקיש אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים. ופירש"י: 'כמצודה שאין בה דגן', דרך ציירי עופות לזרוק דגן תחת מצודות כדי שיכבאו עופות ונלכדין, וכשאין בה דגן אין עוף פונה אליה, כך ריקנו המצרים מכל ממונם, וינצלנו כתרגמונו ו'וריקנו'. 'כמצולה שאין בה דגים', כמו מצולות ים, כלומר בתוך התהום אין מצויין דגים, אלא על שפת הים היכא דאיכא מזון. וע"ע בפסחים שם. **ב** כמו שאמר להם (שמות יד יג) 'כי כאשר ראתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם', ואמרו בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) כי הוא מצוה. ובפרשת שופטים (דברים יז טו): 'וה' אמר לכם לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד' (ועיין באבן עזרא וברמב"ן ה"פ"ט שם).

א 2

רבי חיים ויטאל, פרי עץ חיים שער קריאת שמע פרק ג

ב 2

פרשת האזינו, ספר דברים, פרק לב פסוק י

יִמְצְאוּהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ יִלֵּל יִשְׁמָעַל
יִסְבְּבֵנָהוּ יִבְנֹנְנָהוּ יִצְרְנָהוּ בְּאִישׁוֹן עֵינָיו:

א 2

אור החיים הקדוש שם

(י) **יִמְצְאוּהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ וְגו'.** ר"י
נִרְאָה כִּי יִכֹּן הַפְּתוּב [פס] **עַל דְּרָגָה**
אוֹמְרָם ז"ל (ברכות ט:): **לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם**
עַד שֶׁעָשְׂאוּהוּ כְּמַצוּלָה שְׁאִין בָּהּ דְּגִים וְכו'.

מאורי אור

אשר נחצבו משם הנקרא 'נחלת שרי'. ר"ג אמר כן
על ישראל שמצאם בארץ מדבר, ולכאורה מה הוא
'בארץ מדבר', הרי ארץ אינו מדבר ומדבר אינו ארץ.
ועוד, אם כוונתו למדבר ממש, הרי לשון 'ימצאהו' אינו
שייך במדבר, כי המציאה כביכול היתה כבר בארץ
מצרים, ומשם הוציאם למדבר. ר"ד שרוקנו את מצרים
מכל ניצוצי הקדושה.

אמנם, בכל הגאולות שנגאלו ישראל נק' על
שם העיקר, אך אינה גאולה שלימה, כמו ככל מדי
יין לא היה גאולה שלימה, כי נשארו קצת ניצוצות
הקדושה שלא יכלו להתברר, אך נקרא גאולה. אך
גאולות מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז וינצלו
את מצרים שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים, ולא
נשאר בהם שום ניצוץ קדושה היתה גאולה
השכינה לגמרי, משא"כ בשום גאולה אחרת. וזהו
הטעם לזכור יציאת מצרים יותר מכל שאר
הגאולות, כי היא גאולה שלימה, אך האחרות
צריכין עדיין תשלום, אמנם לעתיד לבא תהיה
גאולה שלימה יותר מגאולות מצרים, כי גאולת
מצרים היתה פרטיות, אבל לעתיד תהיה גאולה
שלימה וכללית בכל העולם, כי אז לא ישאר שום
ניצוץ קדושה בכל הגוים אשר הדיחנו שמה, לכן
לא נאמר חי' ה' אשר העלנו ממצרים, כי אם חי' ה'
אשר העלה ישראל מכל הארצות כנו' בירמיהו.

ד 2

רבי יוסף חיים, בן יהוידע, מסכת ברכות דף ט, ב

בן

ברכות פרק א'

יהוידע

רבי אמי איירי ברכוש

הגשמי, ולכך המשילו למצודה שאין בה דגן שהוא מאכל
גשמי, וידוע כי במצודה הגם שאין בה דגן בגלוי עם כל
זה בחורין וסדקין שלה אי אפשר שלא ימצא, וכן ברכות
הגשמי אמרו רבותינו ז"ל מה שהיה בבתיס נטלו במצרים,
ומה שהיה בבתי תשוראות נטלו על הים, נמצא כשיצאו
נשאר ממון גנוז. אבל ריש לקיש מדבר ברכוש הרוחני של
נשמות קדושות שביררו הכל, ולכך נקיט המשל לדגים
שנמשלו לנשמות כנודע בוזהר הקדוש, ובמצולה אין דגים
כלל וכן הם ביררו הכל.

ה 2

רבי משה סופר, חידושי החתם סופר, מסכת ברכות שם

חתם

ט' ע"א — ט' ע"ב

סופר

הניצולות הקדושות בתוך מנרים כדי שיצאו ישראל לקט, אמנם
אם אדם דגן שז לא יצאו עופות לחוכה, וכ"כ כתיב [שם י"ד י"ג]
אשר ראיתם את מנרים היום לא חוספו לראותם עוד עד עולם,
והיינו כמלוד שאין בה דגן, אמנם לאידך מ"ד שנטלו נמי הכסף
ששייך למנרים צעם, והיינו כמלוד שאין בה דגים, שחיותם
וחולדותם של אותם דגים הם ממלוד ז', ואפ"כ נעלו משם,
והיינו כסף השייך לארץ מנרים צעם, גם אותם נעלו ישראל, והיינו
ע"י שנתנו אותם מנרים מלודים קב"י.

וינצלו את מנרים א"ר אמי מלמד שעשאוהו כמלוד שאין בה
דגן ור"ל אמר עשאוהו כמלוד שאין בה דגים. וי"ל
שניהם אמת, עשאוהו כמלוד שאין בה דגן, וזהו רשת שנותנים
לחוכה דגן לאוד עופות ע"י, וכשאין בו דגן אין עוף נלכד בו,
וה"כ מנרים היו רשת לישראל על ידי שפע ניצולות קדושות שהיו
בתוכן, כמ"ש האר"י ז"ל בפסוק [בראשית מ"ז י"ד] וילקט יוסף
את כל הכסף, ואח"כ עשאוהו ריק מכל, והיה למנרים השך ולכל
בני ישראל היה אור צמוצותם, ומאז נלעו מצלי לשב למנרים
כי אין דגן צרשת. אך לפי"ז משמע דמנרים היו רשת לרעת
ישראל כמו פת עמון ללכוד העוף, ולא היה אלא לישראל הי'
רשת למנרים כמשליך צים חכה והואיל הדגים ונשארה מלוד
שוממה מצלי דגים, כן הי' ישראל למנרים וק"ל קצ'.

[וינצלו] את מנרים א"ר אמי מלמד שעשאוהו כמלוד שאין בה
דגן ור"ל אמר עשאוהו כמלוד שאין בה דגים. וי"ל
צמחי פליגו. הכה כתיב [בראשית מ"ז י"ד] וילקט יוסף את כל
הכסף, ונאמר צמחי האר"י ז"ל שיוסף לקט את כל הניצולות
הקדושות שנתפזרו ע"י חטא אדם הראשון והביאם למנרים לגנוז
פרעה, וע"י כן כשיצאו ישראל ממנרים וינצלו את מנרים נעלו
עמם כל הניצולות ההמה, וזהו יצאו כל צבאות ה' מארץ מנרים
[שמות י"ז מ"א]. והנה היתה צרש"י צפרשת צא [שם ל"ו] אף מה
שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם אהה אומר אחד עול שנים
ולך, והנראה מה כי צדאף אותם הכסף המוצא למנרים שזו
ניצולות הקדושות, זה לא שייך למנרים מעולם, ומעיקרא דדינא
היה לישראל, כי על דעתם הוצא שם מתחילה, ובשזיל זה היה
השופע והרעב, ואולי כן לא היה יוסף ממלא כליהם צר והשיב
הכסף צפי אמתחותיהם צלי רשת פרעה, אך כי הצין שהכל שלהם
ובשזילם, וה"כ כדון נעלו אותם הכסף, אך מה שהוא צעם
למנרים אין להם רשת ליעול עד שיתן להם מרשות צעלים, ע"כ
הזמין להם הקצ"ה שיצאו מהם אותם הכסף שהוא מוצלע
מניצולות הקדושות, ולכן לא שאלו אלא כלי אחד, וכס נתנו להם
מלודים גם כספם שלהם צעם. והנה הדגן ניתן מעיקרא צמלוד
כדי שיצאו העופות ללקוט ויחזו צרשת, וכן היה הכסף עם

קב"י) תומ"ק שמות, ח' א' ד"ה ולסיים. (ק) תומ"ק פרשת בא ד"ה וינצלו, (גדפס גם בח' פסחים ק"ט ע"א ד"ה עשאוהו).

קרן אורה

ותו חרדושי חלכות
על מסכתות הש"ס
נזיר, סוטה, סנהדרין, הוריות
וכו' וכו' תנא ר' חנן כתיב וישיק ר' חנן תפלת ישראל
הענין בקשר מ"ה צדק וצדקה אב"ד כתיב קארילן
נעם לאשונה (באלין) בשנת תר"א ליק

וקטן יצא לאור ביהודה סאוד ע"ס
הכוללת חקנים רבים וחסדות, בעזרת מדינת ישראל ומוסדות חסידות
במחנה ספר אור החיים בו ביק
שנה כ' יב"א ע"ד כל הדברים האלה הברכה ליק (ש"ס)

לשואב מים הקב"ה מומין להם רגים קטנים להפנות ולהרכות בעליהן ובזכות זה נאלו נשמות ישראל ממצרים. ואחר לידתו נבלעו עוד בקרקע כדי להוציא גם את שלהם כטבע צמח האדמה אשר מוציא כח הצומחים אשר בארץ וג"כ זכו לבית מצרים כיוון הגליל כי לקחו את כל הכסף אשר נתקבץ במצרים מכל העולם. ועוד זאת כי גם את שלהם לקחו כמו שנאמר (שם ג' כ"ב) ושאלה אשה וכו'.

אז לצורך מחיתם כגודע (ע"ז ח"ט שער י"א פ"י) שאין להם מחיה אלא באמצעות מעט החיות אשר מקבלים המה מן הקדש גם זה נצלו מהם. וע"ז נאמר ב' הדוגמות חרד אמר כמצולה שאין בה דגים ירמח על רוב ניצוצי קדש אשר ירדו במצולת מצרים מדור דור וחד אמר כמצודה שאין בה דגן כי מעט אשר היה להם ג"כ הוציאו מתוכה כמו שנאמר במצרים (שמות י"ד י"ג) לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. וכ"ז נעשה ע"י זכות נשים צדקניות ע"י מעשיהם לשם שמים. ובהליכתן

נמרא בשעה שהלכות לשואב מים הקב"ה מומין להם רגים קטנים כ"י. יש לכוין דבריהם למה שדרשו ז"ל (ברכות ט' ע"ב) על הפסוק ויצלו את מצרים חרד אמר שעשו כמצולה שאין בה דגים וחד אמר כמצודה שאין בה דגן. והכוונה כי עיקר הניצול היה כהצנח כלעם מפיהם ניצוצי נפשות קדש אשר נבלעו מאז לקלל הדורות הראשונים ועתה כצאתם ממצרים היו ב' אופני הצאה. האחת את אשר נפלו בתוכם מדור דור ע"י קלקול המעשים והשנית כי גם מה שניתן בהם

ג. במכת בכורות הקב"ה עבר בתוך מצרים - וכך נתברר כי ניצוצות הקדושה

על פי יסודות הדברים שנתבאר, שהגאולה ממצרים היתה לכשהסתיים בירור כל ניצוצות הקדושה שם, ביאר האור החיים הקדוש, את עומק ענין מכת הבכורות - סיום השעבוד במצרים, על ידי זה שהקב"ה עבר בכל ארץ מצרים, ואז נפרדו כל ניצוצות הקדושה, ומתו כל הבכורות מעצמם.

פרשת בא, ספר שמות, פרק יא, פסוק ה

ב 3

ה וימת כל־בכור־בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פְּרֹעֶה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסֵּאוֹ עַד בְּכֹר הַשֹּׁפֵחַ אֲשֶׁר אֶחָד הָרְחִים וְכָל בְּכֹר בְּהֵמָה:

אור החיים הקדוש שם

ג 3

הטוב ההוא, (כ"ב) כי קשיחפון למול ענף הקדושה^ט, תעשה בו נפש הצדיק כמצוה אכן השואבת לבדל הנקראת קאלאמיט"א בלע"ז^י, שתוציאנו ממקום שנקבע שם בראייה^י, וה' עשה דמיונות בעולם להאמין אדם בתורת חכם^י:

ומצאתה נמצא דעת אלהים באומרו וימת כל בכור^י, פרוש, (כ"ב) כי באמצעות שאני עובר בתוך מצרים, בנה ימות מעצמו כל בכור^י, (כ"ב) כפתינת עין של חכמים בראשית ועושים אותם גל של עצמות, (כ"ב) כי באמצעות פן יצא מהם החיניויות^י, כמו כן הדבר ההוא^י, שיפירי מהם באמצעות העברתו שם כל נשמות הבכורות^י. והכן הדברים:

ואמרו כל בכור^י, פרוש, לא שתאז הנפש מהגוף לבד^י, אלא שגם בחינת נפש תמות, גוף ונפש של קליפת בכור מצרים^י. ואולי כי בנה^י לא נתעצם שום גלות עוד כבחינת גלות ושעבוד מצרים, כי אבד כח הקליפה העצום שהוא בחינת 'בכור'^י:

שהוא בחינת הטוב^י, כי חלק הרע שם מיתה יש לו^י, ואיך יתנה וינהיג במציאות, ואין צריך לומר שיתנועע וילך כבעלי חיים^י, לזה בקרבן שיהיה בו חלק כל שהוא מבחינת הנקראת 'חיים', וזה חלק טוב^י:

ובנה תשפיל להבין (כ"ב) מאמרים ו"ל (סוכה כ"ב) כי לעתיד לבוא יביא הקדוש ברוך הוא לס"מ ויחשטנו במעמד הצדיקים וכו'. עד כאן. ודברים אלו אין להם משמעות, כי לא יצדק שחיטה למלאך^י. ולמה שהקדמוני תהיה הפנה כי יסיר ממנו חלק המתחיה^י, (כ"ב) ובהסרת ממנו חלק הטוב זו היא שחיטתו^י:

עוד יש לך לדעת כי כל מקור ישאף למינו וישאבנו^י, (כ"ב) וזה הוא סוד בחינת ברוך ניצוצי הקדושה (כ"ב) באמצעות נשמות ישראל ועסק תורתם^י. והצדיקים העצומים קדמוניו יכירו בהביתם באדם ישע לבד ממנו כח החיניו שהוא בחינת הטוב^י, באמצעות הראיה הנקרא אשר יביטו בעין החכמה^י להוציא חלק

(ה) וימת כל בכור. ולא אמר והרגתי כל וגו'^י, (כ"ב) להיות כי ה' ברוך הוא פועל הטוב בקדו, אכל פועל הרע יצו למשחיתו עושי דברו^י והם יעשו^י, (כ"ב) לזה לא אמר והרגתי, אלא וימת, פרוש, על ידי שליח^י. ומעשה ה"ל המה הנקרא הודעת הבכורות זה הא"י, וזה גורם כי תפשיחית ישיחיתו וימת^י. (כ"ב) ומזה יתגלה פרוש אומרו (להלן כ"ב) 'והפית'^י, שהוא על ידי שליח^י:

עוד (כ"ב) ויחצה (כ"ב) על דרך אומרים ו"ל (שבת ל"ה) יחיב ביה עיניו וקטליה^י, גם אמרו ונעשה גל של עצמות^י. והנה דברים אלו בהשקפה ראשונה יתקדם השכל, כי איך תהיה ראית צדיק לרעה^י, והלא קתיב (משלי כ"ב ט) 'טוב עין הוא יברך'^י, (כ"ב) גם צין הרשבי" ו"ל (זוהר ח"א ט"ז) לרע עין המזיק בעינו כי הוא חלק רע^י. אכן אחר ההשקפה בדרך אומרים 'יחיב עיניו', היה לו לומר 'ראה בו בעיניו^י'. אלא להיות כי (כ"ב) כל חלק רע שבעולם, בקרבן כי יהיה לו דבר המעמיד כל שהוא מהחיניו

הצדיק שואבת את ניצוצות הקדושה הדומים לה, כי ניצוצות נדרקים בה כמו הבורל באבן השואבת. גם נפש הצדיק תוציא את אותו ניצוץ ממקום קביעתה ע"י ראייה. והוא שאמרו חז"ל 'יחיב עיניו', ולא אמרו 'ראה בו בעיניו' כמו שהקשה רבינו, כי הכוונה שנתן את עין חכמתו לתוך פנימיות נפשו של הרשע, וזהו עשאו גל של עצמות. כ"ד ה' עשה את האבן השואבת הוה כדמיון לרבר זה, כדי שאימנו בני אדם שיכול להיות כדבר הזה (אור בחינה). כ"ה ולכאורה היה לו לומר 'והרגתי', וכ"ל. כ"ו שלא תהיה איוו פעולת הרעה, כי אם מעצמו ימות כל בכור. כ"ז ומכיון שמתחלת מהם הנקודה החיניויות, נעשים מעצמם גל של עצמות. כ"ח מיתת בכורי מצרים. כ"ט כזה שעבר ה' בתוך מצרים, שהוא גילוי מקור הקדושה בתוך מצרים, שנאבד אליו כל נשמות הבכורות, כלומר הניצוצות הקדושים ששכנו בתוכם להחיותם, וכיון שפרדו מהם ניצוצות אלו, נסתלקה חיותם ומתו מעצמם.

ע והיה לו לומר 'ימות בכורי ארץ מצרים', ומזה אומרו בל'. כ"א אין כוונת 'ימות' כפשוטו, שע"י הוצאת הנפש מהגוף ימות הכבוד מחמת צאת נפשו, וכשאר מיתה הרגילה בעולם. כ"ב גם הנפש עצמה חמות ותתבטל, ולא ישר ממנה מאומה. והוא אומרו בל', כלומר, כל חלקיו, גופו ונפשו. וראה דברי רבינו בפרשת אמרו (ויקרא כ"ב י"ב) בסוד 'הנפש החוטאת היא תמות' (יחזקאל י"ד ד'). כ"ג באמצעות שהמית ה' את כל קליפת הבכור, גופו ונפשו. כ"ד כי קליפת 'בכור' היא קליפה קשה משאר הקליפות, ולפי שהקליפה היא המשעבדת, וכבר אבד כוחה בבירור הניצוצות הללו, לכן לא היתה עור אח"כ גלות קשה כ"כ בגלות מצרים שהיתה הקשה שבכל הגלויות.

מאורי אור ובפרד ניצוץ החיניו ממקומו תבטל ויארב כל הבנין (לשון רבינו במדבר י"ד ט). גם כמו שדרשו (ברכות י"ח:) על הרשעים, שאף בחייהם נקראים מתים. גם מאחר שחלק הרע יש לו שם מיתה והרי הוא דבר מת, איך יתכן שתהיה לו חיות ויהיה למציאות קיימת, ואין צורך לומר שאינו מובן איך יתכן שיתקיימו בו פעולות חיניות, כגון ההתנועעות וההליכה בבעלי חיים הטמאים וכדומה, הלא אין לו חיים כלל. גם כי החלק הטוב נקרא 'חיים', היפך החלק הרע הנקרא 'מות', ולכן דבר שהוא רע לגמרי ימות דמי, ואילו כל דבר שהוא חי הרי זה בהכרח משום שיש בו איוו חלק טוב. נד שהרי אינו גוף. גם אין הכוונה שחיטה ממש, אלא הסרת חלק וניצוץ החיות שיש בו. נז כי בהכרח שיהיה לו איוו ניצוץ חיות מבחינת הטוב שהוא דבר המעמיד אותו, ובהסרת חלק זה שוב אין בו נקודת חיות, ומתבטל ממציאותו והייתו. וכלשון רבינו (במכילת כ"ב ט): כי בהעדר חלק הטוב מהאדם זה הוא כליונו, כי הוא דבר המעמיד והמחיה, כי בחינת הרע 'מת' תקרא. נז וכן מקור הקדושה שואף לחלקי מינו, הם חלקי הקדושה המפורדים בקליפות, ושואבם אליו. נח שע"י קדושת נשמות ישראל וע"י לימוד התורה שלהם, הם מבררים ופודים את אותם הניצוצות הקדושים השבויים בקליפה, כי הניצוצות נשאבים אל מקור הקדושה (ראה דברי רבינו בפרשת צו, הובא במאורות לעיל). נט כלומר, לפדות ולהוציא ממנו החלק המחייהו. ס כלומר, ראית השכל, ולא ראייה גשמית. ונכעין שנאמר (דברים טו י"ט) 'כי השוחד יעור עיני חכמים' והכוונה לראיית השכל.

מא פירוש, כאשר הצדיק יכוין ראייתו אל מול הענף הקדוש השוכן בתוך נפש הרשע. סב כמו אבן ברזל השואבת מין הדומה לו, דמי כן הנפש הקדושה של

לשאבו בכור. כ"ה כי לכאורה ימות משמע מעצמו. לז ע"פ לשון"כ בחהלים (ק"ב) 'ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו'. לז אבל ה' יתברך כביכול אין דבר רע יוצא מתחת ידו. ל"ח שהמיתה עצמה תהיה ע"י שליח. ל"ט שאמר 'אני יוצא' ומשמע שהוא בעצמו לא שליח. מ' ש' הודיע רק מי הוא הבכור. מא כי המלאך המשחית שאינו יכול להבחין בזה, היה שומע מפי ה' והורג. סב 'ועבדתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה''. סג מזה שנאמר כאן 'ימת' ולא נאמר 'והרגתי', יתגלה פירוש הכתוב גם שם שהכוונה שהכה על ידי שליח, אף כשתבו לשון 'והכיתי'. והגם שדרשו חז"ל (הגש"ט) באותו פסוק שהכוונה להקב"ה בכבודו ובעצמו, היינו שלא מסר הדבר לגמרי בידי מלאכיו, אלא יצא עמהם בארץ מצרים והודיע מי הבכור (ראה פסוק הקדש), אבל לעולם ההריגה עצמה היתה בידי המלאך. וראה עוד במאורי החיים.

מד שנתנו חכמים עיניהם באדם, מחמת הקפדתם, ונהרג אותו אדם.

מז שע"י ראייתם והסתכלותם, נעשה גל של עצמות. מו איך יתכן שהצדיק יפעל פעולה רעה בראייתו. מז הכתוב משבח מי שעינו טובה, שמביא טובה וזכרה בראיית עינו. מח כלעם שהיה רע עין והזיק בעינו הרעה, היה מחלק הרע, וא"כ איך יתכן שהצדיקים ייקר בראייתם. מט שהרי לא נתן עיניו, אלא ראה והסתכל בעיניו. נ כי נבאר שיש בו ניצוץ קדוש, ואפילו בנביאים בלתי טהורים והאנשים הרשעים, וגם בס"מ הרשע, אין מהם שאין בו חלק החיניו שהוא בחינת הטוב שהוא דבר המעמיד, שזולתו לא יתקיים כל דבר,

ד. מכת בכורות ביטול קליפת "בכור הטומאה"

על פי דרכו, הוסיף האור החיים הקדוש לבאר מדוע לא יצאו בני ישראל אלא באמצעות מכת בכורות - בכדי לעקור את שליטת "בכור" הטומאה - מצרים, ב"בכור" הקדושה - ישראל.

אור החיים הקדוש שם - המשך

א 4

אשר הרג ה' כל שם הבכורה שבקלפת מצרים, בין של המצריים, בין של האמות שהיו שם, דכתיב (להלן יב כט) 'עד בכור השבי' ^{פא}, ובכור השפחה, וכל בכור בהמה ^{פב}, וגם בכור ישראל קדש אותם ה', כאומרו ^{פג} (כמדבר ג יג) 'הקדשתי לי כל בכור' ^{פד}, כדי שלא תשא בכורה זולת של קדש אשר הקדיש ה', ולזה מת אפלו בכור בהמה ^{פה}. ובין שנעקר שם זה, נפל ענף הרע שהיה מחזיק בבכור הקדשה, ולזה חקף יצאו בני ישראל ^{פז}. והגם שמצינו ש'יצאו ורדפו אתריהם' ^{פח}, חשבו ש'עדין יש בהם כח לאחוז בהם, יצא ולמד מה עלתה בידם, לא נותר בהם עד אחד' ^{פח}.

מאורי אור

פד כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני ה'. והיינו שמלבד שהכה את בכור הקליפה, קידש ג"כ בו בזמן את בכור הקדושה שלעומתה. פה כי היה צורך לעקור כל שם הבכורה שבבחינת הקליפה שהיה בארץ מצרים. פז כי כיון שנתבטלה המניעה שגרמה לכל ישלח פרעה את העם, יכלו לצאת באין מונע. פז ואם שוב לא היתה מניעה מצד הקליפה, למה רדפו אחרי ישראל. פח כי אכן לא היה למצרים שום יכולת להחזיקם, אחר שנאבדה מהם בחינת הבכורה שבקליפה שמכוחה החזיקו את ישראל, ולא זו בלבד אלא שניטל מהם כל כח קיומם, עד שאבדו לגמרי מן העולם ולא נותר בהם עד אחד. והוא ע"פ לשה"כ בפרשת בשלח (להלן יד כח) 'וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם כים לא נשאר בהם עד אחד'.

וראיתי לתת טעם למה לא יצאו ישראל אלא באמצעות מכת בכורות ^{פז}. עוד למה ה' הקה אפלו בכור שאינו מצרי, דכתיב (להלן יב כט) 'בכור השבי' ^{פז}:

ואולי כי הטעם הוא לצד שמצינו שקרא ה' לישראל (לעיל ד כב) 'בני בכרי' ^{פז}, נכח ודבר הודיענו רבותינו ז"ל (חגיגה טו.) כי כל מה שפרא ה' במדת הטוב, גם זה לעצמת זה עשה האלהים ^{פח} בבחינת הרע, וכל בחינה וביחינה שיש בקדושה יש כנגדה בקליפה, והקליפה מתאמצת ומתחזקת לאחוז בה ^{פח}. ולזה כנגד בחינת הבכורה שבקדושה, היתה בחינת בכורה שבקליפה אויבת ותוקפת בה לכל שלח ^{פח}, עד

עה למה עשה ה' שיצאו ממצרים דוקא ע"י מכה זו. עז והכוונה לבכורות מעמים אחרים שהיו שבויים במצרים, שאף הם מתו במכת בכורות. וכן פירש רש"י (להלן יב יב) בפסוק 'כל בכור בארץ מצרים': אף בכורות אחרים והם במצרים. עז וזאמרת אל פרעה כה אמר ה' בני בכורי ישראל. והיינו שבני ישראל הם במדרגה העליונה, בבחינת בכור שמצד הקדושה.

עח מלשה"כ בקהלת (ו יד) 'ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעומת זה עשה האלהים'. עט באותה בחינה שיש בקדושה כנגדה. פ בחינת הבכורה שבקליפת מצרים נתאמצה לאחוז את ישראל שהם בחינת הבכורה שמצד הקדושה, לבלתי שלחם. פא בכורי האומות שאינם מצריים אך היו שבויים במצרים, וכמו שהביא רבינו לעיל. פב והם כל בחינות הבכורה הנמצאים בקליפה. פג כדפ"ד: כאומרו.

קונטרס פניני אור החיים, פסח, קונטרס בירור הניצוצות

ב 4

פניני אור החיים - פסח

הרי נמצא מבואר שישראל הפרידו את הרע שהי' דבוק בהם, וד' עקר את שליטת בכור הטומאה מאחיזתה בענף של בכור הקדושה ועי"ז ה' באפשרותם לצאת ממצרים. ולפי"ז צריך להבין למה ה' צורך להוציא את ישראל ממצרים בחיפזון, והרי ד' כבר ביטל את כוחו של צד הרע.

מצרים הראש לכל הקליפות (כ"כ האוה"ח בראשית מט יא), והם היו בבחינת הבכור שבקליפה. ולכן היתה קליפת בכור של מצרים אויבת בענף הבכור שבקדושה ומונעת את ישראל מלעזוב את מצרים.

ולכן הוצרך ד' להרוג כל סוג של בכור שנמצא במצרים ואפילו בכור בהמה ובכור של אומה אחרת משום שד' רצה לעקור לגמרי את "בכור" הטומאה. ובוזה שנעקר שם זה של בכור הטומאה, נפל ענף הרע שהי' מחזיק בבכור דקדושה ועי"ז יצאו ישראל ממצרים תיכף ומיד לאחר נפילת ענף הרע הזה וכמוש"כ (דברים טז א) 'כי כו' הוציאך ד' אלוקיך ממצרים לילה', שבליל פסח, מיד לאחר מכת בכורות, הוציא ד' את ישראל ממצרים.

ט) הנה באוה"ח (שמות יא ה) מבואר דאפילו אחרי גמר השיעבוד עדיין היתה קליפת מצרים אויבת בצד הקדושה ומונעת ושוללת את היציאה ממצרים, וזה ה' כל המטרה של מכת בכורות: להפיל את בחינת הטומאה הזאת האוחזת בישראל ומונעת אותם מלצאת ממצרים.

ומסביר האוה"ח שזה לעומת זה עשה ד' דהיינו שכל מה שברא ד' בצד הטוב ברא ג"כ בצד הרע וכל בחינה וביחינה שיש בקדושה נמצא כנגדה בחינה זו בצד הקליפה והקליפה מתאמצת ומתחזקת לאחוז בענף הקדושה שכנגדה.

והנה כלל ישראל נקראו (שמות ד כב) "בני בכורי ישראל" לפי שהם היו בחינת הבכור שבקדושה וכנגדה ה'

ה. בירור ניצוצות הקדושה - בכח התורה

והנה יש להבין, מה הכוח שבאמצעותו מתבררים ניצוצות הקדושה בכל הגלויות, ובגלות מצרים בפרט. בפרשת שמות מאמר בירור ניצוצות הקדושה (א), נתבאר דברי האור החיים הקדוש [בראשית כח, ה שמות א, יב; שמות יב, ח], שניצוצות הקדושה מתבררים "באמצעות העינוי והצרות". אמנם יש דרך אחרת, מובחרת ומעולה יותר, באמצעות כח התורה, כמבואר בהרחבה בדבריו דלקמן.

5 א

אור החיים הקדוש פרשת ויחי, ספר בראשית, פרק מט פסוק ט

אור

פרשת ויחי מט

החיים

ממנו שבי לאין מספר, ודרשו מעל ספר אנשי אמת^{קס} מה עצמו השבויים מהקדושה בקלפה. והן עם ה' משתדלים מיום היותם לברר ולהציא בולעו מפיו, והולכים ומבררים ומציאים מידו באמצעות מקור הקדושה אשר נטע ה' בתוכנו היא התורה והמצוה^{קס}:

מאורי אור

עסק התורה, שהיא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם (לשון רבינו שמות יט ה).

אכן יתבאר הכתובים על פי הקדמה אחת וזה וקרה אשר האירה עינינו בך ברכים נחמדים מאור תורתנו, והיא כי אדם הראשון הוא אילן^{נח} שבו היו תלויים כל הנשמות של הקדושה שצאו לעולם מיום היות עולם ואשר עתידין לצאת. וכשחטא אדם, נטע שלט חלק הרע וישק

פגם כבר דרשו אנשי אמת בספריהם הקדושים. קפד כי ענפי הקדושה נתפורו בעולם, ואין מציאות להם להתברר וזולת באמצעות ישראל, וביותר באמצעות

פרשת ויחי, ספר בראשית, פרק מט פסוק יא

5 ב

יא אסרי לגפן עירה ולשרקה בגי אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה:

אור החיים הקדוש שם

5 ג

אור

פרשת ויחי מט

החיים

[מהקסות^{נח}], כי הסות ירצה לשון כסוי ההכרחי, לשון מסוה^{נח}. והפונה בזה, כי הפרש גדול יהיה בין אם תהיה הגאולה באמצעות התורה והמצוה, או יגלה בגלוי מלכות עליון, לתהיה באמצעות הנקמה אשר תהיה בישראל, יהיה בבחינת 'עני ורכב' וגו' (זכריה ט ט):

הנפשות ויתבררו ניצוצות הקדושה בדרך שיתבררו באמצעות בחינת התורה, אלא שאו מלאכתו נאה וזו מלאכתו בלתי נאה^{נח}. ואומר ענבים, כי באמצעות היסודות תגמר הכנתם. כגמר בשול פרי הגפן שהם הענבים^{נח}. גם רמז כי לא ישלטו האמות לשפך דם לומר אילן או ענף או אשכול, אלא ענבים, פרוש, גרגורין^{נח}. ואמר סותה, לרמז מדרגה קטנה למטה (מהסות)

ואומר ובדם ענבים וגו', נתפנן לומר כי אם יגיע זמן הגאולה לא ימצא יין, פרוש, שאין בגו תורה, תהיה הגאולה באמצעות על ותקף הגלות אשר יצירון האמות לישראל, כאומרים ו'ל (סנהדרין צו) כי כשיגיע קץ הנחתם ולא יהיה בישראל זכות לגאולה^{נח} יעמיד להם מלך קשה פהמן וכו'^{נח}. והוא אומר ובדם ענבים, כי באמצעות היסודות^{נח} יודכו

רנז ופירוש הכתוב: ע - היין, עסק התורה, יתכנס לבושו, כלומר תתכונן מלכותו של מלך המשיח בגילוי מלכות עליון. אבל ע"י דם ענבים, הזדככות הנפשות ע"י היסודות, לא יתכנס אלא סותה, שלא תתכונן מלכותו אלא בבחינה שפלה ועניה.

היסורים [-דס] יודככו לגמרי והיו כשלים וראויים לגאולה כענבים. רנז, שלא יעלה בידם לשפוך דם אלא בחלק מועט מישדאל. רנז היינו מחלבוש שאמר עליו 'כבס ביין לבושו'. רנז בגו הניתן כנגד הפרצוף ובית העינים (רש"י שם לו ג). 'רש"י פירש כאן 'סותה': לשון מין בגד הוא ואין לו דמיון במקרא. אולם רבינו מפרש שהוא מלשון מסוה, וכן הוא באבן עזרא.

רמז מעמיד להן מלך שגורותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב. רמז הרמזים בחיבת דם. רמז אם זכו, יתבררו כל הניצוצות בדרך נאה ע"י עסק התורה, ואם לאו ח"ו יתבררו בדרך בלתי נאה ע"י היסורים ותוקף הגלות. רנז שבתחילת התהוות הפירות נקראים 'סמדר', ואח"כ נקראים 'בוטרי', ורק לאחר גמר כישולם נקראים 'ענבים' סתם. וזהו שרמז כאן כי ע"י

פירוש אור החיים המבואר, מהדורת עוד והדר, חומש ויקרא פרק ז פסוק ב

5 ד

כך כתבו. ולכן כתב המדרש יש בו כסף ויש בו זהב, פירוש, אפילו אם הוא עני ואין לו כלום, לא כסף ולא זהב וגם אפילו מזונות אין לו, וא"כ אין לו במה להשלים נשמתו אעפ"כ בתורה יש הכל, כל מה שיש בכסף וזהב ובמזונות ניצוצות קדישין הכל בא מן התורה. ועל כן אם אדם לומד תורה יכול לתקן ולהשלים נשמתו בניצוצי נשמתו וכו'. וזהו שמרמו המדרש, לקח טוב שנתי יש בה כסף וזהב, היינו יש בה כל ניצוצין קדישין, כי לכל הדברים שבעולם הולכין הניצוצין שבתורה ועל כן יכול אדם לתקן בתורה וכנ"ל.

ובביאור החיד"א (אהבת דוד דרוש יד לשבת זכור) מפני מה מתבררים דוקא ע"י לימוד התורה, וז"ל: במה שכתבו המקובלים דאדם הראשון חטא בכל אבריו וזולתי בקנה, שלא דיבר בענין אכילת עץ הדעת, ולכן קנה של אדה"ר לא נפגם, ובכח לימוד תורה באבר שלא נפגם מועיל מאד מאד, ואז אין הידים ידי עשו לגנוב ניצוצי הקדושה מישראל עושה חיל. ומכאן נראה גודל פגם הדיבור שהוא פוגם בקנה שלא נפגם, ואז הידים ידי עשו, היד שנשתלחה לגנוב ניצוצי הקדושה. [וראה באריכות בעץ חיים שער יח (כ"ה) השער השני שער רפ"ח ניצוצין].

ובביאור אבי"ב (פרשת תרומה) הביא את דרשת חז"ל (שמרי' לג א) על הפסוק (משלי ד ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובי', אל תעזובי את המקח שנתתי לכם, יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף, שנאמר (תהלים יב ו) 'אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף', יש בו זהב שנאמר (שם יט א) 'הנחמדים מזהב ומפז רב' וכו'. וז"ל בביאור כונת המדרש: יש לרמז כי כל הדברים שיש לאדם מזמין לו השי"ת דברים שיש בהם ניצוצין של נשמתו, הן באכילה ושתייה והן בכסף וזהב, וזהו להשלים נשמתו של אדם, ולכל א"א מזמין לו השי"ת דברים שיש בו ניצוצות של נשמה, שלו ומזמין לו באכילה או בשימוש להוסיף ניצוצין בנשמתו,

ה וַעֲתָה אִם־שָׁמְעוּ תִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי וְשִׁמְרְתֶם אֶת־בְּרִיתִי
וְהָיִיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָל־הָאָרֶץ:

אור

פרשת יתרו יט

החיים

וְאָמְרוּ כִּי לִי כָל הָאָרֶץ, כָּאֵן רָמַז שֵׁשׁ לוֹ
סִגְלָה מִפְּזֶרֶת בְּכָל הָאָרֶץ, וְזֶה טַעַם פְּזֶרֶת יִשְׂרָאֵל
בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, לְחֹזֶר אַחֵר הַסִּגְלָה שֶׁהָיָה
אַבְדָּתָם ר"ל. [קכג] וְהִנֵּה זֹלַת עֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיוּ
יְכוּלִים הַשְׁגָּת הַדְּבָר בְּלֹא פְזֶרֶת בְּעוֹלָם, אֲלָא
בְּכַח עֲצָם תּוֹרָתָם הָיוּ מוֹלִכִים בְּכָל הָעוֹלָם רצ"ל
וְשׂוֹאֲבִים כָּל בְּחִינּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת מִכָּל מְקוֹם
שֶׁהֵם רצ"ל, וּבְאַמְצָעוֹת הַחֲטָא תֵּשׁ כֶּתֶם וְצִרְכִּין
לְרִדָּת שְׁמָה לְבָרֵךְ הַטּוֹב הַהוּא:

עוֹד יִרְמָז סֵתֶר עֲלִיוֹן, לְפִי מָה שֶׁקָּדַם לָנוּ [קכד] כִּי
עֲנִפִי הַקְּדוּשָׁה נִתְפָּזְרוּ בְּעוֹלָם, וְאֵין מְצִיאֹת
לָהֶם לְהִתְבָּרֵר זֹלַת בְּאַמְצָעוֹת יִשְׂרָאֵל,
[קכה] וּבִיּוֹתֵר בְּאַמְצָעוֹת עֶסֶק הַתּוֹרָה, שֶׁהָיָה כָּאֵבֶן
הַשּׂוֹאֲבֵת נִיצוּצִיָּה בְּמְקוֹם שֶׁהֵם ר"ל, וְאוֹתָם נִיצוּצֵי
הַקְּדוּשָׁה גַּם לָהֶם יִקְרָא סִגְלָה ר"ל. וְהוּא אוֹמְרוּ
וְהָיִיתֶם, [קכז] קְרִינֵן בֵּיה 'וְהָיִיתֶם', פְּרוּשׁ, בְּה"א
מִלְּאִפּוֹי"ם, כִּי הֵם יִהְיוּ הָיִית סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים
אֲשֶׁר נִפְזְרוּ שָׁם בְּאַמְצָעוֹת הַתּוֹרָה ר"ל, כְּמֵאֲמָרָם
ז"ל, [קכח] וְכִמּוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ כְּמָה פְּעָמִים הַדְּבָרִים
בְּמַעֲשֵׂה מִצְרַיִם ר"ל:

מאורי אור

בְּטוֹמַת מִצְרַיִם, וּמֵאוֹתָם נִיצוּצוֹת עֲצָמָם נִתְּנוּ
נִשְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיצְאוּ מִמִּצְרַיִם
שְׁאוֹתָה 'סִגְלָה' שֶׁהִיָּתָה 'מִכָּל הָעַמִּים', תִּזְכּוּ שְׁאוֹתָם
בְּעֲצָמָם תִּתְּנוּ לְהִיּוֹת אוֹתָה, שֶׁמִּמֶּנָּה יִתְּנוּ נִשְׁמוֹת עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. [קכח] לְרֹאה לְשֶׁה"כ בִּיתְחוּקָל (כח כה) 'כֹּה אָמַר ה'
אֱלֹהִים בְּקִבְצִי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים אֲשֶׁר נִפְזְרוּ
בְּס"י. רפ"ט שְׁתַּכְלִית יִרְדֵּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם הִיָּתָה
כְּדִי לְבַרֵּר אֶת הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁהָיוּ טְבוּעִים
רצ' שֶׁהַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים נִאֲבְדוּ מִן הַקְּדוּשָׁה וְנִתְפָּזְרוּ
בְּכָל קְצוֹת הָעוֹלָם, לָכֵן צִרְכִּים יִשְׂרָאֵל עִם הַקְּדוּשָׁה
לְהִתְפָּזֵר בְּכָל הָעוֹלָם כְּדִי לְחֹזֶר אַחֵר אֲבִדָּתָם וְלִהְיוֹתָה
אֶל הַקְּדוּשָׁה. רצ"א כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח טו) 'בִּי מַלְכִים
יִמְלֹכוּ'. רצ"ב כִּי הַתּוֹרָה הִיא 'כְּאֵבֶן הַשּׂוֹאֲבֵת נִיצוּצִיָּה
בְּמְקוֹם שֶׁהֵם' כְּלִשׁוֹן רַבֵּינוּ לֵעִיל.

כִּידּוּ וְאֵין צִרִיךְ לְקַחְתּוּ מִיָּד (מלבי"ם). רפ"ז הַתּוֹרָה
שֶׁהִיא מְקוֹר הַקְּדוּשָׁה שׂוֹאֲבֵת אֵלֶיהָ אֶת עֲנִפִי הַקְּדוּשָׁה,
כְּמוֹ הָאֵבֶן הַשּׂוֹאֲבֵת אֶת הַמִּין הַדּוּמָה לָהּ. וְלִכְּן בְּכָל
מְקוֹם שֶׁנִּמְצְאוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, מִתְבָּרְרִים
כָּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּתְפָּזְרוּ בְּמְקוֹם הַהוּא וְנִשְׁאָבִים אֶל
הַקְּדוּשָׁה.

רפ"ז וְכִמּוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רש"י 'סִגְלָה', אוֹצֵר חֲבִיב, כְּמוֹ (קהלת
ב ח) 'סִגְלוֹת מַלְכִים', כְּלִי יָקָר וְאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁהַמַּלְכִים
גּוֹנְזִים אוֹתָם. וְאֵף נִיצוּצֵי קְדוּשָׁה אֵלוּ, הֵם כְּמוֹ אֲבָנִים
יָקָרוֹת שֶׁנִּאֲבְדוּ מֵאוֹצֵר הַמֶּלֶךְ וְנִתְפָּזְרוּ בְּעוֹלָם.
רפ"ח הַסִּגְלָה טְמוּנָה וְגִנוּזָה בֵּין הָעַמִּים, כִּי נִיצוּצֵי
הַקְּדוּשָׁה נִתְפָּזְרוּ בִּינֵיהֶם, וּבְאַמְצָעוֹת הַתּוֹרָה יִתְבָּרְרוּ
הַנִּיצוּצוֹת מִתּוֹךְ הָעַמִּים וְיִתְּנוּ מֵהֶם נִשְׁמוֹת קְדוּשׁוֹת
לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ 'וְהָיִיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים',

רבי אריה לייב אלתר, שפת אמת, פרשת יתרו תרנ"ח

שפת

יתרו

אמת

וּלְכֵן אָמְרוּ חו"ל³ אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֲלָא
הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׁאִינוּ צִרִיךְ לְהִיּוֹת בְּגִלוֹת
וְצִרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ג, יח) עֵץ חַיִּים כו'
לְמַחְזִיקִים בָּהּ. כְּשֶׁאִדָּם אוֹחוֹ בְּכָל כּוֹחוֹ
בַּתּוֹרָה. אִזּוֹ הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת עוֹז. נוֹתַנָּה לוֹ
כַּח וְחִיּוּק. וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא מִתְכַּנְנֶת תַּחְתִּיּוֹ.

בְּמִדְרָשׁ ה' עוֹזִי וּמַעֲזוֹי וּמִנּוּסִי בְּיוֹם צָרָה
אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִבְאוּ (ירמיה טז, יט).
בְּשִׁקְרַעַת לָנוּ הֵימָּה וְאִמְרָנוּ עוֹז וְזִמְרָת (שְׁמוֹת
טו, ב) שֶׁמַּעַה רַחֲבָה. כְּשֶׁנִּתְּנָה לָנוּ הַתּוֹרָה
שֶׁנִּקְרָאת עוֹז¹ בֶּא יִתְרוֹ. כְּשֶׁמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה וְיִתֵּן
עוֹז לְמַלְכוֹ (שְׁמוּאֵל א, ב) בְּאֵת מַלְכַּת שֶׁבָא.
דְּאִיתָא בְּאוֹר הַחַיִּים² בְּפִסּוּק וְהָיִיתֶם לִי
סִגְלָה (שְׁמוֹת יט, ה). כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צִרְכִּין
לְקַרֵּב כָּל הַנִּיצוּצֵי קְדוּשָׁה שֶׁנִּתְעַרְבּ בְּעוֹלָם
אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְכִשְׁעוֹטְקִין בַּתּוֹרָה יְכוּלִין
לְהִתְקַרֵּב אֲפִילוֹ מִרְחוֹק וְאֵין צִרְכִּים לְהִיּוֹת
בְּגִלוֹת. ע"ש בְּדִבְרֵי. וְהֵם עֲצָמָם דְּבָרֵי
הַמִּדְרָשׁ. כִּי הֵן עַל יְדֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וּשְׁבַעֲל
פֶּה שֶׁנִּקְרָאת עוֹז. וּמַעֲזוֹי הַתּוֹרָה וּמַלְכוֹת
שְׁלֹמֹה. וְהֵן עַל יְדֵי הַצָּרָה כְּשֶׁנִּגְאָלִין מִמֶּנָּה.
מִכָּל זֶה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִבְאוּ. וְכִמּוֹ שֶׁהַדְּבָרִים
בְּכָלל יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ כֵּן בְּפֶרֶט כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל
נִבְרָא לְתַקֵּן הַדְּבָרִים הַשְּׂיִיכִים אֵלָיו. וְכָל
הַצָּרוֹת שֶׁבָּאִין לְאָדָם הֵכֵל לְתַקֵּן וּלְקַרֵּב
אוֹתוֹן הַנִּיצוּצֵי קְדוּשָׁה הַשְּׂיִיכִים אֵלָיו.
וְכִשְׁעוֹטְקִין בַּתּוֹרָה זֹכֵה לְקַרְבָּם בְּלִי יוֹסְרוֹרִים.

³ אבות פ"א מ"ב.

² אור החיים שמות יט, ה ד"ה 'והייתם', עיין שנת תרנ"ג ה'צרה 2.

¹ שמורר כו. ד.

ז וירדפתם את-איביכם ונפלו לפניכם לחרב: ח וירדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב:

אור

בחוקותיו כו

החיים

ואומרו ומאה מכם, פרוש, (רענ) על דרך אומנם (מנחות מג: תנחומא קרח יב) 'מה ה' אליך שאל' וגו' (דברים יב:), אל תקרי 'מה' אלא 'מאה', שהם מאה ברכות. והוא אומרו ומאה מכם, פרוש, שנעשים מכם, שהם מאה ברכות בכל יום תקפה, (ערוך) רבבה ירדפו חקט: ויחזר לומר ונפלו איביכם וגו' לחרב חקט, נחפון (ערוך) למאמר חז"ל שאמרו (ברכות ה.) כל הקורא קריאת שמע וכו' קאלו אותו חרב פיפיות וכו' חקט, דכתיב (תהלים קמט ו) 'רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם'. והנה פסוק ראשון רמז בו 'יעור המסוכב מהמפשה חקט', ופסוק שני 'יעור המסוכב מהדבור המקדש חקט':

(רסס) למאמר (זכריה יב ב) 'את רוח השמאה אעביר' וגו' חקט: **ואומרו לחרב,** על דרך אומרו (שה"ש ג ח) 'איש חרבו על ירכו' חקט, (ערוך) ואמרו חז"ל (תק"ו הקדמה יא.) שהשומר ברייתו לכל גנע כמה שלא הרשה, זה יש כח בו להמית ולאבד אויבי ה' ברוח שפתיו, ולזה לא אמר 'בחרב' חקט, אלא 'לחרב' חקט: **ואומרו וירדפו מכם חמשה מאה, פרוש,** ממה שיצא מכם חקט, ירדפו חמשה מאה הדרגות חמשה חמשי תורה, (רסא) וירדפו מאה הדרגות הקלפה. והוא על דרך אומרו (משלי טו כז) 'נפש עמל עמלה לו' חקט, (רסב) ואמרו חז"ל (סנהדרין עט:) אדם במקום זה ותורתו עמלה לו במקום אחר, שעושה פלון לאויבי ה' חקט:

מאורי אור

רעהו. **תקפה** דהיינו התורה שתלמדו ותעסקו בה, האותיות והתיבות הקדושות היוצאות מפיהם, וזה מכם. **תקפו** נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, לכלול את אויבי ה'. **תקפו** שהתורה שלמד, היא בעצמה עמלה בעבורו. **תקפו** מאה הברכות שהן נעשות מכם, שאם המכריזים אותן, ונראה כוונת רבינו בזה, כי 'מכם' בגימטריא מאה. **תקפו** רבבה של קליפות. **תקפו** והלא כבר אמר ירדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב. **תקפו** חרב של שתי פיות. **תקפו** בפסוק הראשון ירדפתם את אויביכם וגו', רמז את התכלית שזוכים להשיג ע"י קיום התורה והמצוות במעשה, ובכלל זה שמירת עצמו בקדושה כמו שבאר רבינו לעיל. **תקפו** בפסוק השני של ירדפו מכם חמשה מאה, רמז בכל זה את היעור שזוכים להשיג באמצעות מה שמקדשים את הדיבור, בלימוד התורה, במאה ברכות ובקריאת שמע.

א. הוא בחינת המסית והמפתה לנדבק בו להרע ולהשחית, והם השנואים, כי הם משניאים דרך ה' בלבבות בני אדם. ב. בחינת המזיק והמחבל ואין בטבעו לפתות, והם האויבים, שהם הקליפות הנאחזות בניצוצי הקדושה (כ"כ רבינו במדבר י' לה). ולכן אמר הכתוב 'ירדפתם את אויביכם'. **תקפו** 'אויביך' הם הקליפות משרוש בחינת הרע. **תקפו** על ידי עסק התורה והמצוות מאבד הטומאה ותחבט, וממילא לא תהיה להן אחיזה בענפי הקדושה ויכולו בני ישראל לבררם ולייחדם. **תקפו** שזה יהיה לעתיד לבוא, שה' יעביר את רוח הטומאה מן הארץ לגמרי, ומלאה הארץ רעה את ה'. **תקפו** 'כולם אחויו חרב מלומדי מלחמה איש חרבו מפתח בלילות'. **תקפו** לפי שלא יהרגו את האויבים בחרב גשמית. **תקפו** שהם יהיו נופלים 'לחרב', והיינו לאותה חרב התלויה 'על ירכו' המרמז על שמירת הברית, שזוכות שמירת הברית מאבד הדיוק את האויבים על ידי רוח שפתיו. ונרש"י פירש: 'לפניכם לחרב' איש בחרב

ואומרו וירדפתם, מכאן מתחיל פעל הרוחניות הנעלה, המושג מעסק התורה חקט. דע (רסס) כי התעצמות עסק התורה ומעשה המצוות, הוא לברר ניצוצי הקדושה ולחדר ענפיה אחד אל אחד חקט, (רסד) אשר לסבת אחיות הקלפות ימנע הדבר חקט, (רסח) בסוד אומרו (ישעיה נט ב) 'עונתיכם [היו] מבדלים בינכם' וגו' חקט, (רסו) ועין מה שפרשתי בפרשת יתרו בפסוק (שמות יט ה) 'והייתם לי סגלה חקט', (רסז) ויתחילו הקלפות בשם 'שונאים' ואויבים חקט, (רסח) ועין מה שפרשתי (שם) במאמרם ז"ל בפסוק (תהלים צב י) 'כי הנה איביך ה' חקט, ויערכו לו דברי אלהים חיים. וכאן הודיע הכתוב כי באמצעות עסק התורה והמצוות ירדפו את אויביהם, ונפלו וגו', ותאבד השמאה חקט.

תקנו מכאן מתחיל הכתוב לפרט את הפעולה הרוחנית הנפעלת בעולם ע"י עסק התורה והמצוות, ומצד היותה רוחנית הרי היא נעלמת מעיני אדם. וכמו כן יפרט הכתוב פעולת צדיק לחיים מה שמכין לעצמו שכר בעולם הבא, כדלהלן. ומקדם יארר רבינו מה היא הפעולה הרוחנית הנעשה בכללות העולם ע"י מעשה האדם.

תקנו שזו היא תכלית עבודת האדם בעולמו, לייחד את הענפים ולתקן את הפירוד. **תקנו** שעל ידם יש כביכול פירוד והקדושה נמצאת כבעולם. **תקנו** כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מכם משמוע, ומפרש רבינו כי העונות הם המולידים את הקליפות הנאחזות בקדושה, הן העושות הבדלה ופירוד בין ענפי הקדושה ומונעות מלייחדם אחד אל אחד. **תקנו** כי ענפי הקדושה נתפזרו בעולם, ואין מציאות להם להתברר וזולת באמצעות ישראל, וביותר באמצעות עסק התורה, שהיא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם (לשון רבינו שם). **תקנו** והם כי הדרגות:

לט וכי-ימנעך אתיך עמך ונמכר-לך לא-יתעבד בו עבדת עבד: מ כשכיר כתושב יהיה עמך עד-שנת היבל יעבד עמך: מא ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושב אל-משפחתו ואל-אחזת אבתיו ישוב:

אור

פרשת בהר כה

החיים

(ח.) וכו', וכתוב (עזרא ז') מנדה כלו ויהלף לא שליט וגו', כנגד ההמון עם אמר כשכיר שהם מכורים בעד עונותיהם, וכנגד הצדיקים אמר כתושב שאינם אלא יושבים בין האמות בגלות אכל אין עליהם משא מלך: **ואומרו עד שנת היבל הוא גבול הגאולה** פירושו יעבד עמך, ומודיע ה' כי סוף סוף יצא מעמו דכתיב ויצא מעמך, הוא ובניו פרוש הניצוצים המתפזרים באמצעות היותם עמו והוא סוד הגלות, שאם לא כן למה לא ייסרם ה' בשבט מוסר שם בארצם ובגלותם אלא אחד מהטעמים הוא כדי שיפזרו הניצוצות של הקדושה מבין הארצות כי כל מקום ומקום שימצאון שם ישראל באמצעות היסודין והתורה והמצוות הניצוצות מתפזרים מעצמם, והוא סוד אומרו (קהלת ח') עת אשר שלט האדם באדם לרע לו.

(לט) **וכי ימנעך אתיך וגו'.** פרשה זו תרמז למה שאמרו ז"ל בספר הזהר (תקונים י') כי ה' צנה לשור אדם שהוא ס"מ שלא יתנהג באכזריות עם ישראל, והוא אומרו כי ימנעך אתיך על דרך אומרו (מלאכי א') הלא אח עשו לי עקב, עמך פרושו נמיכותו ועניויותו הוא לצד היותו עמך שנתלה לדרךך הרעים, ונמכר לך על דרך (ישעיה נ"ב ג') חנם נמכרתם וירשו בספר הזהר (ח"ב ק"ח.) כי בחינת ס"מ חקרא חנם, שגלות החל הנה הוא לאדם וכו' ה' לבני אדם, ויצו ה' לא תעבד בו עבדות עבד על דרך אומרו (ירמיה ב' י"ד) העבד ישראל וגו', אלא כשכיר כתושב יהיה וגו', לצד שיש בישראל ב' בחינות, המון העם ויושבי בשבת תחפמני (ש"ב כ"ג), ותמצא שהגם שישאל מעלין מסים וארנוניות אין לומדי התורה בכלל דכתיב (דברים ל"ג ג') והם תכו לרגלך ואמרו ז"ל (כ"ב

אור

צו

החיים

וּבְדֶרֶךְ רִמּוֹ נִרְאָה עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרִים בְּמִנְחָת (ק"י). אִמֵּר רִישׁ לְקִישׁ מֵאֵי דְכָתִיב וְזֹאת הַתּוֹרָה וְגו', כֹּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה עוֹלָה כְּאִלוֹ הַקְּרִיב כו' ע"כ, גַּם אֲנִי נֹאמֵר בְּדֶרֶךְ זֶה:

וְכָדֵם אֲקָדִים דְּבָרֵי רַ"ל אֲשֵׁי אֶמֶת שׁוֹנִים בְּש"ע וְהוֹרִין אֲשֶׁר אִמְרוּ כִּי תִכְלִית עֵסֶק הַתּוֹרָה הוּא לְכַר נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה אֲשֶׁר נִפְלוּ וְאֲשֶׁר נִאֲסְרוּ מִהַקְדָּשָׁה וְלִהְיוֹתָם בִּיחוד שְׁלֵם לְכַמּוֹת שְׁהִי, וְהֵם שְׁנֵי בְּחִינּוֹת, הָאֶחָד נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה שְׁיָרְדוּ בְּעוֹלָם הַתְּהוֹם לְסִפָּה יוֹדֵעַ לוֹ וְהַמְשִׁיג לִידְעֵי דַעַת יִסְפִּיק לְטַעַם נִכּוֹן, וְהַשְׁנִי הֵם נִפְשׁוֹת הַעֲשׂוֹקוֹת אֲשֶׁר עָשָׂק אֵדָם בְּלִיעַל מֵאֲדָם הָרָאוּשׁוֹן בְּחֶטְאוֹ אֲשֶׁר שָׁלַל שָׁלַל רַב, בְּפִירֵעַ הַפְּלִגָּה הַנִּשְׁמּוֹת אֲשֶׁר הִרְבָּה לְעַשֵּׂק, וְאִין לֹף דְּבַר שְׁפוּקָה עָלָיו לְהוֹצִיא בְּלִעַל מִפּוֹ וְזֹלַת אֲמִצְעוֹת עֵסֶק הַתּוֹרָה יַעֲשֶׂה כָּל דְּבַר עָקֵר, יַעֲלֶה נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה שֶׁנִּפְלוּ קִדְשׁ עוֹלָם הַתְּהוֹם, וְיוֹצִיא מִס"מ בְּלִעַל מִפּוֹ וּמְפוֹצֵצוֹ וּמְמַחֲהוּ כְּחוֹ עַד אֲשֶׁר יִקְיָא חֵלֶל בְּלִעַל, וְהוּא מֵאֲמָרָם ז"ל (קדוּשִׁין ל'): אִם פָּגַע וְכו' אִם אָבָן הוּא נְמוֹחַ וְאִם בְּרִזָּל מִתְפּוֹצֵץ וּבִפְסוּקִי זֶה גָּלָה הַכְּתוּב פִּלְאֵי הַתּוֹרָה וְתַעֲצָמֶיהָ, וְאִמֵּר זֹאת הַתּוֹרָה תוֹעֲלוּתֶיהָ אֲשֶׁר תְּסוּבֵב קְרִיאָתָהּ, לְעֵלָה פְּרוּשׁ שֶׁבְּאֲמִצְעוֹתָהּ תַּחֲעֲלֶה הַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסְתָּר יִשְׂרָאֵל, ב' לְמִנְחָה תִּבְהֶה זֹו סוּבְלַת כְּפָה פְּרוּשִׁים וְכֵלֶן צוֹדֵקִין, לְשׁוֹן מְנוּחָה וּלְשׁוֹן נִתְחַל, וּלְשׁוֹן הַנִּתְחַל, וְזֶה הַפְּרוּשׁ הוּא סוּד (חֲלִין צ"א): עָלֵי גִיטִי צָדִיק זֶה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהוּא סוּד (כ"ר פ"י) בָּאָה שְׁבֶת בָּאָה מְנוּחָה כִּי גִיטִי עָלֶיהָ צָדִיק יִסוּד עוֹלָם, וְהוּא סוּד (ש"ש ב') שְׁמָאֵלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְיִמִּינוֹ תַּחֲבִינִי וְהֵבֵן:

וְלַחֲטָאֵת וְלֹאֲשֵׁם הֵם שְׁנֵי בְּחִינּוֹת הַבְּרוּרִין, הָאֶחָד חֲלָקֵי הַקִּדְשָׁה שְׁיָרְדוּ לְמִטָּה מִמְּרֻגְגָתָם בְּתַחֲלָה בְּעוֹלָם הַתְּהוֹם כְּנִגְגָם אִמֵּר לַחֲטָאֵת, וְהַשְׁנִי חֲלָקֵי הַנִּשְׁמּוֹת שֶׁנִּשְׁעֲשְׂקוּ מֵאֲדָם מִחֶטְאוֹ כְּנִגְגָם אִמֵּר לֹאֲשֵׁם, כִּי הַתּוֹרָה תוֹעִיל לְשְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵלּוּ לְכַרֵּם מִמְּקוֹם יְרִידָתָם, וְלֹא בְּרוּר לְכַר אֲלָא גַּם יוֹכֻנֵם בְּמִקְוָם שֶׁנִּחְסְרוּ מִמֶּנּוּ, וְהוּא אוֹמְרוֹ וְלִמְלוֹאִים לְמִלְאוּתָם בְּמִקְוָם, זֶה כְּנִגְגָד נִיצוּצוֹת שְׁיָרְדוּ וּכְנִגְגָד חֲלָקֵי נִשְׁמּוֹת שֶׁאֵם ס"מ מֵאֲדָם הָרָאוּשׁוֹן אִמֵּר וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים, עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (תְּהִלִּים נ) זֹבַח תּוֹרָה יִכְבְּדֻנִּי וְדָרְשׁוּ ז"ל (סוֹהָרִין ג'): זֶה הַזֹּבֵחַ יֵצֵר, וְהַזֹּבֵחַ הוּא שֶׁנִּצְטָחָהּ וּבְכַחֲנִית הַנִּצְחָן הוּא בּוֹרֵר מִמֶּנּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב אֲשֶׁר אֵם מֵאֲדָם הָרָאוּשׁוֹן, וְהִנֵּה בְּחִינָה זֹו הִיא מַעֲלָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר יַחֲצֹץ לְזִבְחָהּ יֵצֵר כְּמַעֲשֶׂה דָוִד שְׁאִמֵּר (תְּהִלִּים ק"ט) וְלִבִּי חֲלַל בְּקִרְבִּי וְדָבָר זֶה עוֹשֶׂה פְעֻלָּה גְדוֹלָה בְּבַחֲנֶיהָ שֶׁאֵם מִשְׁתַּדְּלִים עָלֶיהָ, וְאִין מִצִּיאוֹת לְהַשְׁגָּה זֹו וְזֹלַת בְּאֲמִצְעוֹת הַתּוֹרָה כְּאוֹמְרָם (קדוּשִׁין ל'): אִם פָּגַע בְּךָ מִגִּזְלִי זֶה מִשְׁכַּחֲנוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְכֵן אִמֵּר (ש"ס) אִמֵּר הַקִּבְיָה בְּרֹאשִׁי לְכֵם יֵצֵר הָרַע בְּרֹאשִׁי לֹו תִּכְלִין שֶׁהִיא הַתּוֹרָה:

עוֹד יִרְמֹז אוֹמְרוֹ וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים כִּי תִכְלִית הַבְּרוּר יִהְיֶה בְּאֲמִצְעוֹת הַזֹּבֵחַ דְּכָתִיב (וַיַּעֲשֶׂה ל"ד) כִּי יִזְבַּח לַה' בְּכִצְרָהּ, וְאִמֵּר ז"ל עֲתִיד הַקִּבְיָה לְשַׁחֵט אֶת הַשֵּׁטֶן, וּפְרוּשׁ שְׁחִיטָה זֹו הוּא שֶׁיִּסְרֵי מִמֶּנּוּ בְּחִינַת הַמַּחֲסִיחַ שֶׁהוּא נִיצוּץ הַקִּדְשָׁה וְכֵן הַשְּׁלָמִים נִשְׁלָמוּ כָּל

הַבְּרוּרִים, וְהוֹדִיעַ הַכְּתוּב כִּי גַם הַדָּבָר הַזֶּה יִשָּׂג בְּאֲמִצְעוֹת עֵסֶק הַתּוֹרָה כִּי בִּזְכוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׁעוֹסָקִים הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה הַדָּבָר, וְלִזְבַּח רִמּוֹ ז"ל (סִפָּה נ"ב) בְּדִבְרֵיהֶם כִּי הַשְׁחִיטָה הִלְזָה תִּהְיֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ הַקִּבְיָה מִצַּד אֶחָד וְכָל הַצַּדִּיקִים תוֹפְסִין הַסִּפִּין מִצַּד אֶחָד לְזִבְחָהּ וְזֶה הוּא כִּי בְּכַחֲם הִנֵּה הַמְשִׁיג, הֵא לְמִדָּה זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל הַדָּבָרִים הַנִּפְלְאִים, לְעֵלָה לְמִנְחָה כְּנִגְגָד הַעֲלָאת הַשְׂכִּינָה וְיַחֲוֶהָ עִם הַקִּבְיָה, לַחֲטָאֵת וְלֹאֲשֵׁם לְכַר ב' בְּחִינּוֹת הַבְּרוּרִים שֶׁהֵם עָקֵר הַעוֹלָם, וְלִמְלוֹאִים וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים לְיַחַד נִיצוּצוֹת הַיְּחִידוּת לְמִלְאוּתָם בְּמִקְוָם, וְלִזְבַּח יֵצֵר וְכִיחָה שֶׁאִין אֲחִירָה קִיּוֹם, גַּם יַעֲמֹד חֵי לִפְנֵי ה' לְשַׁלַּח יָד בְּמִכְשָׁי רַעְתּוֹ לְזִבְחָהּ וְכֵן, וְהִנֵּה ה' לְמִלְכָּהּ וְגו', יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד, וְהוּא אוֹמְרוֹ הַשְּׁלָמִים פְּרוּשׁ שֶׁנִּשְׁלָמוּ כָּל בְּחִינּוֹת הַקִּדְשָׁה וְנִתְיַחְדּוּ יַחַד, וְאוֹמְרוֹ אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְגו', חֲזוֹר לְסִפָּה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁהוֹצִיר בְּרֹאשׁ הַפְּסוּקִי, כְּאִלוֹ אִמֵּר זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְגו', שְׁצַרִּיכִין לְלַמֵּד הַתּוֹרָה עַל מִנְתֵּן כֵּן לֹא לְתִכְלִית אֶחָד וְזֹלַתוֹ, וְאוֹמְרוֹ בְּיוֹם צִוָּתוֹ כִּי דָבָר זֶה נֹאמֵר לָהֶם כְּמַעֲמַד הַר סִינַי דְּכָתִיב בְּמִדְבָּר סִינַי, וְאִמֵּר לְהַקְרִיב אֶת קַרְבְּנֵיהֶם כֹּאֵן רִמּוֹ בְּחוֹסֶפֶת בְּאוֹר מֵה שְׁפָרְשִׁי שְׁמִקְרִיבִין כָּל חֲלָקֵי הַקִּדְשָׁה שֶׁהֵם מִיִּחְסִים לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הֵם הַדְּרָגָה הַקִּדְשָׁה וְכָל חֲלָקֵי הַקִּדְשָׁה לָהֶם יִתְיַחֲסוּ וּבְאֲמִצְעוֹת הַתּוֹרָה יִקְרִיבוּ אֶת קַרְבְּנֵיהֶם וְיִתְיַחֲדוּ כָּל בְּחִינּוֹת הַקִּדְשָׁה כְּפִזְכֵּר לְמַעֲלָה:

מסכת הדברים המתבאר בדברי האור החיים, משלימה את האמור בדבריו בפרשת תצוה "שהגלות נתארכה, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה". כל זמן שלא יעסקו בתורה ולא יתבררו ניצוצות הקדושה, לא תבוא הגאולה.

אור

פרשת תצוה

החיים

וּבְדֶרֶךְ רִמּוֹ יִתְבָּאֵר הַכְּתוּב עַל דֶּרֶךְ מֵאֲמָר הוֹבָא בְּסִפְרָה זֹהָר חֲדָשׁ (בְּרֹאשִׁית ח') כִּי ד' גְּלוּתֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד מֵהֶם נִגְאָלוּ מִמֶּנּוּ בִּזְכוּת אֶחָד, גְּלוּת הָרָאוּשׁוֹן נִגְאָלוּ בִּזְכוּת אֲבִרָהם אֲבִינוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, ב' נִגְאָלוּ בִּזְכוּת יִצְחָק, ג' בִּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהָד' מְלֹוי בִּזְכוּת מֹשֶׁה וְלִזְבַּח הַתְּאֵרָה הַגְּלוּת כִּי כָּל עוֹד שֶׁאִין עוֹסָקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת אִין מֹשֶׁה חֲפִץ לְגָאֵל עִם בְּטָלָנִים מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה הוּא שֶׁרִמּוֹ הַכְּתוּב כֹּאֵן בְּאוֹמְרוֹ וְאִתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דֶּרֶךְ (תְּהִלִּים צ"א) כִּי מִלְאֲכִיו יִצְוֶה, אוֹ עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם ז"ל אִין צוֹ אֲלָא מְלָכִית כִּי הוּא יִמְלֹךְ

עָלֵינוּ לְעִתִּיד וְתִנָּאֵי הוּא הַדָּבָר שֶׁיַּעֲשֶׂקוּ יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה, וְזֶה הוּא אוֹמְרוֹ וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמְן זַיִת וְיִרְמֹז אֶל הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁלָה לְשִׁמְן מֵה שִׁמְן מֵאִיר לְעוֹלָם כֵּךְ הַתּוֹרָה וְהֵם דְּבָרֵי הַזִּיכָר שֶׁכְּתוּב בְּסִמּוּף, וְדָקֵד לֹאמֵר וְיִרְמֹז לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה בְּלִי שְׁמֵרִים שֶׁהֵם לְקִנְיָן ח"ו אוֹ לְהַתְגַּדֵּל וּבְדוּמָה אֲלֵה הֵם שְׁמִירָה, וְאִמֵּר עוֹד כְּתִית פְּרוּשׁ שְׁצַרִּיכִין לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה וּלְכַתֵּת גּוֹפִים וְכַחֲם עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (בְּמִדְבָּר י"ט י"ד) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת (בְּרֹכוֹת ס"ג): וּכְבֹּר כְּתִבְתִּי עֲנִין זֶה בְּחֶפְצִי (חֲפִץ ה') בְּעֲנִין הַמְּיַמִּינִים כֹּה יַעֲזֵן שֵׁם.

ו. בירור ניצוצות הקדושה במצרים מכוחו של יעקב אבינו - עמוד התורה

ממוצא הדברים יבוארו דברי האור החיים הקדוש, שבירור ניצוצות הקדושה בגלות מצרים היה על ידי יעקב אבינו "עמוד התורה".

9 א

אור החיים הקדוש, פרשת ויגש, ספר בראשית, פרק מו פסוק ג

פרשת יתרו, ספר שמות
פרק כ פסוק ב

9 ב

אור

פרשת ויגש מו

החיים

ולהשפיל על

דבר אקדים אמרי קדוש הוא הרשב"י ואנשי סודו (לקוטי תורה מקץ) שאמרו כי טעם הגליות הוא לברר חלקי הקדושה המפוזרים בענפי הקלפה וכי במצרים להיותה מלאה גלולים ושם תקף השממה, שם הוא שבית חלקי הקדושה הרבים והעצומים. כי לערך גדל השממה יהיה בקרבה חלקי הקדושה, וזה היה מיום שחטא אדם הראשון שלטה שפחה רעה בניצוצי הקדושה, ועיני כל ישראל על זה בכל הגליות ובפרט בגלות מצרים, והוסיפו לומר ז"ל (שם וישב) כי עם היצא מארץ מצרים העומד על הר סיני הוא העם שהיה שבו

בתוך קלפת מצרים ואליה אמר משה נביא ה' (דברים ד' ח') ומי גוי גדול וגו', ולזה עצמו יבין ה' בדברו עם יעקב טעם שמסכים על ישיבת יעקב במצרים הוא לסבת גוי גדול אשר הוא אבוד שם בקלפת מצרים וצריך הוא להוציאו משם, וזוהי ירדת יעקב אין תקנה לזה כי בעצם קדושתו ישאב כל ענפי הקדושה אשר שם מה שאין זולתו יכול עשוהו. ולזה תמצא שאמרו ז"ל (ב"ר פ' ע"ט) שלא מת יעקב אבינו עד שראה ס' רבוא יוצאי תלציו, ואותם ס' רבוא נתענו שם אחר כך ונצרכו בכור הכרזל בעני מצרים ויצאו מזקנים.

עוד ירצה כפסל מארץ מצרים מבית עבדים להודיע סוד קמוס כידוע ליוצאי חן כי נשמות ישראל שיצאו ממצרים הן הנה שהיו טבועים בטמאת מצרים ובאמצעות יעקב אבינו וקניו אשר ירדו מצרים הוציאו אותם כאומרו (בראשית מ"ג) כי לגוי גדול אשימך שם. ועין מה שפרשתי שם, ואמרו יודעי נסתרות לה' כי הוא עצמו שאמר הכתוב עליו (דברים ד' ו') כי מי גוי גדול וגו', שעמדו בהר סיני. וכפי זה יתבאר הכתוב על נכון אומרו אשר הוצאתיך מארץ מצרים הוא הוצאת הנשמות משבתם בטמאת מצרים פי' שברם באמצעות מוצאותיו יתברך. אבל עודם במצרים בבית עבדות, ואמר מבית עבדים כנגד מה שהוציא העם המבקר לכל ישתעבדו בהם שונאים:

קונטרס פניני אור החיים, פסח, קונטרס בירור הניצוצות

9 ג

פניני אור החיים - פסח

לפי שאי אפשר לבטל את כח הרע לגמרי אלא ע"י הכח העצום של קדושת התורה.

יעקב הוא עמוד התורה שבו היו דבוקים הס' רבוא נשמות של יוצאי מצרים

(יז) עכשיו נוכל להסביר מהו הכח המיוחד של יעקב אבינו, וגם נבין למה בלא כח זה לא היו יעקב ובניו יכולים להוציא את הס' רבוא נשמות מתוך מדור הרע של קליפת מצרים.

וביאור הדבר הוא שכוחו של יעקב הוא

כח התורה וכמוש"כ (מיכה ז כ) "תתן אמת ליעקב" ואין אמת אלא תורה (ע' ברכות ה:). וכן מפורש בתורה שיעקב הוא עמוד התורה דכתיב (בראשית כה כז) "ויעקב איש תם ישב אהלים" (עיי"ש ברש"י ובתרגום) שמהותו של יעקב הוא איש שעוסק בתורה תדיר. ולפיכך היה מן הצורך שירד יעקב למצרים משום שרק ע"י כח תורתו של יעקב אבינו היה שייך לשאוב את הס' רבוא נפשות מתוך הקליפה.

אותם לצד הקדושה. אולם כותב האוה"ח (שמות יט סוף"ה, ויקרא ז לז, וע"ע שמות ג ח) שאע"פ שיש כח בהמצוה לשאוב את ניצוץ הטוב מהרע מ"מ אין דמיון כלל בין כח הבירור של המצוות לכח הבירור של לימוד התורה כי ע"י העסק בתורה יכולים אנו לברר את ניצוצי הקדושה באופן נעלה מאד, הן בכמות (ס) והן באיכות, משום שקדושת התורה שואבת בכחה החזק הרבה יותר ניצוצי קדושה ממה שיש בכח המצוה לשאוב, והניצוצות שנבררים ע"י התורה טהורים וקדושים יותר מהניצוצות שנבררים ע"י המצוות.

ויותר מזה מבואר באוה"ח שבפרשת צו (זלז), והוא שלברר את הטוב בירור גמור דהיינו להוציא את כל הטוב מהרע, ולצרף ולהסיר את כל הרע שמעורב ביחד עם הטוב ההוא, הרי שזה רק שייך להיעשות מכח קדושת התורה הקדושה,

וצריך להסביר איזה כח מיוחד הי' ליעקב אבינו שבלתי כח זה לא היו יכולים אבותינו לברר את נשמות אלו מתוך טומאת מצרים.

ועוד צריך לשאול האם יש איזה כח אחר שבלתי לא היו מצליחים לברר את נשמות הס' רבוא או לא, דהיינו חוץ מכח המיוחד של יעקב אבינו וכח הקדושה של הי"ב שבטים האם הי' איזה תנאי נוסף שהי' נצרך להתקיים בכדי שיעקב ובניו יצליחו לברר את ניצוצי הקדושה.

כח התורה הוא הכח הכי עצום לענין בירורי הניצוצות

(טו) הנה באוה"ח (בראשית מט ט, ויקרא כב יב, כו יא) מבואר שע"י לימוד התורה ועשיית המצוות נבררים ניצוצי הקדושה משום שקדושת התורה והמצוות שואבים את ניצוצי הקדושה מתוך מדור הרע ומבררים

יט. ז"ל האוה"ח (שמות יט) "וביותר מאמצעות עסק התורה". ובפרשת צו (ז לז) כתב האוה"ח "ואין לך דבר שפוקד עליו להוציא בלעו מפיו [באופן נעלה מאד] זולת אמצעות עסק התורה".

כ. נלמד מדברי האוה"ח בפרשת צו (ז לז). ועיין בשפ"א שבועות (תרי"ט סוד"ה בעיני).

כב. ועי' באוה"ח (במדבר יד לט) שכתב שמדתו של יעקב אבינו הוא מדת התפארת, וכתב התורם דבורה (פיק ז) "אין ספק שמדת התפארת היא העסק בתורה".

אור

שמות ג

החיים

ונסביר דבר זה בתוספת ביאור דהנה האוה"ח (במדבר טז א) כותב "דע כי בחינת הנשמות אשר נטע ד' בעמו הם אותיות התורה כידוע ליודעי חן". והענין מבואר בנפש החיים (שער ד' פרק יא) "כי קוב"ה ואורייתא וישראל כולא חד שכל אחד מישראל שורש נשמתו העליונה מדובק ונאחז באות אחד מהתורה והיו לאחדים ממש". ושם בפרק ל"ב כותב הנפה"ח "וכל אחד מישראל שרש העליון של נשמתו הוא מאות אחד מהתורה הקדושה". וברוח חיים פ"א

כותב (ר"ח וואלאזענר) "ודע כי התורה ס' רבוא אותיות והם כללות נשמת כל ישראל יוצאי מצרים". ומבואר שכל אחד מהס' רבוא נשמות של יוצאי מצרים היתה דבוקה באחד מס' רבוא אותיות של התורה הקדושה.

והנה באוה"ח (דברים ל"ג) מבואר שיעקב **אבינו** הוא האילן הטוב שבו היו נטועים כל הס' רבוא נשמות של כלל ישראל. והביאור בזה הוא כנ"ל, שכיון שכל נשמה דבוקה לאות אחד של התורה, ויעקב אבינו הוא עמוד התורה,

ממילא היו כל ס' רבוא נשמות אלו מודבקים בנשמת יעקב אבינו.

ולפי"ז נוכל לבאר, א - איך שאבה התורה את נשמות אלו מתוך הקליפה, ב - הטעם לזה שרק ע"י יעקב אבינו נעשית פעולה זו. שהוא משום שיעקב אבינו הוא עמוד התורה וכל הנשמות דבוקות לתורה בשרשם. ולפיכך יש כח בעמוד הזה לשאוב את כל הנשמות בחזרה לשורש שלהם שהיא התורה - האילן הטוב, וע"י כך נבררו הנשמות לחלקו של יעקב שהוא האילן הטוב.

ז. לעתיד לבוא נשיג את השער הנ' - בכח התורה הקדושה

עד כמה שהגאולה ממצרים היתה שלימה בבירור כל הניצוצות ממנה, אולם עדיין לא היתה מושלמת. ורק לעתיד לבוא, לכשישיגו ישראל את השער החמישים משערי הקדושה, יתבררו באמצעות התורה כל הניצוצות, ויבוא כל העולם לתיקונו המושלם.

אור החיים הקדוש, פרשת שמות, ספר שמות, פרק ג פסוק ח

10 ב

שִׁשְׁרָאֵל לֹא נִכְנסוּ בְּחַמְשִׁים שְׁעָרֵי טְמֵאָה לְבָרֶר אוֹתוֹ^א, לֹא הִשְׁיגוּ בְּחִינַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁכָּנְגְדוּ.

וְהִבְטַחְנוּ כִּי לְעֵתִיד לְבָא יִשְׁפָּעַ בְּנוֹ אֶל עֲלִיּוֹן תּוֹרַת חַיִּים שֶׁבְּשַׁעַר הַחַמְשִׁים, וְהִשְׁגָּתוּ הִיא בְּאִמְצָעוֹת הַגְּלִיּוֹת, וּבִפְרָט גְּלוֹת הָאֲחֵרוֹן אֲנוּ מְשִׁיגִים הַדְּבָר^ב. וְטַעַם שֶׁנִּסְתַּכְּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּבִירוֹר שַׁעַר הַחַמְשִׁים^ג, וְלִצַּד שְׂלֹא הָיוּ בְּנֵי תוֹרָה^ד, וְלִמָּה שָׁאִין בֶּן דּוֹרוֹת אֲחֵרוֹנִים בְּאִמְצָעוֹת תּוֹרָתָם יִשְׁיגוּ לִכְנֹס לְשַׁעַר הַחַמְשִׁים^ה וְלְהוֹצִיא בּוֹלְעוֹ מִפִּי^ו, וְאֵן סִפּוֹ תַּמּוּ^ז בְּחִינּוֹת הַטְּמֵאָה^ח. וּמַעֲתָה כָּל שֶׁהָיָה ה' מוֹצִיא יִשְׂרָאֵל קֹדֶם זְמַן כָּל שְׁהוּא, הָיוּ מְמַעֲטִים הַבִּירוֹר וְהָיוּ מְחַמְעֲטִים בְּמִשְׁגָּג^ט, וְלִזְהָ הוֹצִיאָם בְּנִקְדָּה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל אֲרֻכָּעִים וְתַשְׁעָה וְקֹדֶם שִׁכְנְסוּ לְשַׁעַר הַחַמְשִׁים^י, וְהָיָה אֲוִמָּרָם וְל' וְגִאֲלָם מִיָּד^{יא}:

מאורי אור

אנו נכנסים גם לשער החמישים של טומאה כדי לברר גם משם את כל הניצוצות, וכיון שכן יש אפשרות להשיג גם בחינת הקודש שכנגדו, שהוא שער החמישים של בינה.

צט שלא היו יכולים ליכנס לשער החמישים של טומאה לברר, כי היה זה סכנה עבורם שמא ישחקו בו ולא תהיה להם תקומה לעולם. ומדוע נשתנה אותו דור מהדורות האחרונים שיש להם היכולת לברר גם שער החמישים ואין בהם חשש סכנה זו. ק שיעדיין לא קיבלו את התורה, שהיא המגינה ומצילה מפני הטומאה. **קא** לברר ממנו את הניצוצות שנשחקו בו. ויהא לשה"כ בירמיה (נא מר) 'ופקדתי על כל בכבל והוצאתי את בלעז מפיו'. **קב** ע"פ לשה"כ בתהלים (עג יט) 'איך היו לשמה כרגע ספו תמו מן בלהות'. **קג** כשיבררו ישראל לגמרי את שער החמישים שבטומאה, נמצא כי הוציאו בכוחות הטומאה את כל בחינת הקדושה שבהם. **קד** אם היה ה' מוציאם ממצרים זמן מה קודם, לא היה נשלם הבירור בשער המ"ט, וממילא גם כן שלא היו משיגים הקדושה בשער הבינה שכנגדו. **קה** שבזה ביררו את השער הארבעים ותשעה בשלימותו, והוצרכו לצאת בבהילות וחפזון קודם שיכנסו לשער החמישים.

ואם תאמר, ומה בכך אם היה ה' גואל אותם קדם זמן זה^א. עוד למה ה' הוציאם בזבולא בתרייתא^ב בזמן שאם היו מתעכבים קצת היו נלכדים עד שהצריך למהר ולא יכלו להתמקמה^ג, והיה לו להוציאם בזמן מרוח^ד: **הנה** למה שקדם לנו כי עקר הגלות הוא לברר הניצוצות שנטמעו בחמשים שערי טמאה, וכן וכמו שצינתי דבר זה כמה פעמים, בזה ינוח דעת בשתי השאלות, כי אם היה מוציאם קדם זה, היו מפסידים ברור החלק ההוא^ה. ונתדע שעם ה' השיגו^ו בבחינת כללותם הכלול במשה שנתחסס בשם 'עמו' השגת ארבעים ותשעה שערי בינה^ז, וטעם **וְלִי שְׂלֹא הִשְׁיג שַׁעַר הַחַמְשִׁים הוּא לִצַּד שָׁאִין הַמִּשְׁגָּג אֶלָּא בְּהִשְׁתַּדְּלוֹת הַמִּשְׁגָּג^ח**, וְלִצַּד

באיכה (ג טו) 'השביעני במרורים'. **צ** ומדוע לא נכמרו רחמיו עליהם לגאלם אף קודם הזמן הקצוב. **צא** לשון הגמרא (ברכות ח): עד זבולא בתרייתא נעד השלכת עפר האחרונה שבכיסוי קבורתו (רש"י). **צב** שנאמר (להלן יב טז) 'כי גורשו ממצרים כי לא יכלו להתמקמה', שאם היו מתמקמים קצת היו נלכדים בשער החמישים של טומאה, כמו שכתב רבינו (פסוק ז, להלן יב ח). **צג** גם אם לא רצה להוציאם קודם הזמן הקצוב להם, אבל עכ"פ בהגיע הזמן הקצוב היה לו להוציאם בזמן כזה שיוכלו לצאת בנחת ובריות, ומדוע המתין בהוצאתם עד הרגע האחרון שמחמת כן הוצרכו לצאת במרוצה ובבהלה. **צד** אותו החלק האחרון שעדיין לא הספיקו לבררו, היו מפסידים. **צה** כי אמרו חז"ל (ר"ה כא): חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד. ומבאר רבינו שהשגה זו היא של כללות ישראל, שהרי כלולים הם במשה והכל אחד, כי משה נתייחס בשם 'עמו', כמו שנאמר (ישעיה סג יא) 'ויזכור ימי עולם משה עמו', ואמרו בזוהר (ח"ב מו): ואוליפנא מהא כי רעיא דעמא הוא ממש עמא כוליהו (דאח מאה"ח).

צו אי אפשר להשיג מדריגה עליונה, אלא לפי כמה שמשתדל להשיגה. **צז** שלא נכנסו אלא בארבעים ותשעה שערי טומאה, ולא בשער החמישים, כפי שיבאר רבינו טעם הדבר בהמשך. **צח** כי בגלות האחרונה

נגיעה בשולי אדרתו של רבינו אור החיים הקדוש זי"ע

מפי סופרים וספרים - כפי שהעידו צדיקי הדורות - ככתבם וכלשונם

סגולת לימוד

הלימוד בספרו הקדוש, מסוגל לגפש רוח ונשמה [והוא מקדש ומטהר] כמו הלימוד בספר זוהר הקדוש^א, [אפילו באמירה בעלמא ללא הבנה^ב]. כי רשב"י היה נשמת משיח בדורו וכן האור החיים היה נשמת משיח בדורו^ג, ובימינו הוא מסוגל להשפיע יותר מהלימוד בהזוהר הקדוש (ראה הערה^ד). ובדורנו יכול האדם לבוא לידי שלימות על ידי הלימוד בספר אור החיים הקדוש^ה.

הלימוד בספר אור החיים הקדוש מזכך הנפש^ו, ומאיר עיני ונשמת האדם^ז, ומטהר את המוח^ח, ומלהיב הלבבות בשלהבת העולה מאליה ביראת ה' טהורה^ט, ומרומם כל אחד ואחד ברוחניות לפי דרגתו^י.

ומקובל מצדיקים, שהלימוד בספרו הקדוש מסוגל ליר"ש^א, ומסוגל לאמונה פשוטה^ב, ומסוגל לרפואה^ג, [ופעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מהאור החיים בהומשים הגדולים דפוס שקלאב^ד]. וללמוד בקביעות אוהחה"ק בכל שבוע הוא סגולה להפקד בזרע של קיימא^ה.

^א הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, והרה"ק מרוזין, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, זי"ע

^ב הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע

^ג הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע. [ועוד, כי ספר שמחבדו למד תורה במסירות נפש מביא ללומדיו קדושה - כ"ק רבי מאיר אבותצירא זצוק"ל].

^ד כי הוזה"ק מרומם את אלו שזכו לנשמה ואינו שכיח, משא"כ אוהחה"ק מרומם ומשפיע גם על מי שיש לו רק רוח ונפש, וזה יש לכל אחד גם היום. - הרה"ק משטפינשט זי"ע. [ועוד, כי כאשר האדם חוטא מסתלקת ממנו הנשמה, ואיך יזכך אותה באמירת זוה"ק, על כן צריך ללמוד אור החיים הקדוש, כי הוא מזכך את הנפש והרוח, וממילא יכולה הנשמה לשוב. - הרה"ק מרוזין זי"ע (לחתנו הרה"צ רבי דוד הלפרין זצ"ל)].

^ה הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע: בזמנים הקודמים היה יכול האדם להשלים עצמו בלימוד ספר זוה"ק, משנתמעטו הדורות השלימו עצמם בספר חובת הלבבות, משנתמעטו הדורות עוד יותר, השלימו עצמם בספר ראשית חכמה, ובדורנו אנו... (כנ"ל)

^ו הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע ו- א"ף כי לא ידע מה הוא אומר (אמרות משה)

^ז הרה"ק בעל יסוד העבודה זי"ע

^ח הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע - ועי"ז יכולים ללמוד את התורה הקדושה

^ט רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

^י הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זי"ע

^א הרה"ק בעל ויחי יוסף זי"ע - וא"כ כל מי שמסייע שיוכלו להבין בניקל דברי קדשו הרי זה בכלל מזכה הרבים עכ"ל

^ב הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, והרה"ק בעל יסוד העבודה, והרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא, זי"ע

^ג הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זי"ע אמר שזה רפואה למחלות של ימינו.

^ד הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע

^ה עוד יוסף חי בשם צדיקי עולם

רבינו הקדוש אור החיים, אמר עליו מרן הבעש"ט שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקב"ה, ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מיורדי המרכבה וגילוי נשמות ומדריגות רוח הקודש אמת^א. 'זוכה לזכך עצמו שיהיה כולו טוב בלתי אחיזת הרע כלל... וזכה לשמוע מעמד הר סיני קול גדול ולא יסף^ב.

ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו^ג הרמה, ועיני ראו גדולת תורתו, עוקר הרי הרים, וקדושתו הפלא ופלא, ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר... וחיבר חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תואר, וחכמתו ניכרת מספריו אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא, וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניי העוה"ז, ורבו עזוז גוראותיו^ד.

דרכו ללמוד תורה לשמה באור מופלא בדביקות האור, הן בנגלות התורה הן בגסתרות לא יהיה מגמתו אלא דביקות ואהבה והארה נפלאה, וזהו שנאמר עליו 'פה כלבנה^ה'. למד בכ"ד קישוטי כלה^ו, והיה עמוד התורה^ז.

סיפרו לי מזה האיש פלאי פלאות, והיה חסיד גדול, חריף ובקי בנגלה ובנסתר, והיו כל חכמי ישראל לפניו כקוף בפני אדם, וסיפרו בשבחה גוזמא, היה הרבה קדישא ופרישא^ח.

אין קץ לחכמתו וחסידותו, ואין איש יוכל לעמוד קרוב לישיבתו, כי אש סביבו, ועבודתו בהצנע, ועולם הזה כאין לפניו, ומה שיכולתי לידע מקדושתו הוא דבר אחד כי על הטלת מים לבד טובל י"ב טבילות^ט.

נשמתו היתה נשמת רבי משה קורדובירו זי"ע שהיתה נשמת רבי עקיבא^א, [וי"א כי נשמת האלקי הקדוש הגאון מוהר"ר רבי חיים בן עטר היתה תלויה בשורש נשמת רבי חיים ויטאל, (ששרשו היה יקר מאוד, משרש הקרוב אל נשמת רבי עקיבא, כלול מהרבה נשמות צדיקים וחסידים, ובשורש זה תלויה הגאולה - כמו ששיבח מרן האלקי האר"י את נשמת רח"ו), וגם עליו הרבה שבחים מרן הבעש"ט, אבל לא מזה השורש של ר' עקיבא^ב].

^א לשון הרה"ק מקאמאראנא זי"ע בספרו נתיב מצותיך
^ב לשון הרה"ק מקאמאראנא זי"ע בספרו היכל הברכה
^ג ודיק הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע כי לא כתב 'זכיתי להיות תלמידו', אלא 'זכיתי והייתי בישיבתו', כי אחז שאינו ראוי להימנות כתלמידו...

^ד לשון החיד"א בספרו שם הגדולים

^ה זוהר חי להרה"ק מקאמאראנא זי"ע

^ו הרה"ק בעל התניא זי"ע

^ז הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע

^ח לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע

^ט לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע

^א הרה"ק רבי לייב שרה"ס זי"ע

^ב מגילת סתרים להרה"ק מקאמאראנא זי"ע

עולמות

מרכזי ותכניות לימוד בעיון

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

הכוונה ללימוד יומי

שיעורים בנושאים אקטואליים

סוגיות נבחרות בש"ס

הלכה למעשה

על סדר השלחן ערוך

שיעורים בפרשת שבוע

פרקי מחשבה ומוסר

לסיוע בהקמת שיעורים חדשים
ולקבלת דפי עזר להכנת השיעורים

לתרומות ולהנצחות
ניתן לפנות:

03-6701171

info@olamot.net

עולמות

שיעורי תורה והלכה
בסוגיות אקטואליות

פרטים נוספים באתר:
www.olamot.net

• קרני שומרון • ראשון לציון • רמלה • רעננה • שעלבים •
• תל אביב • בתי ספר • ישיבות תיכוניות • מכינות קדם צבאיות •
• בסיסי צה"ל • ברלין • ונצואלה • ושינגטון • יוהנסבורג • לונדון •
• לוס אנג'לס • לייקווד • מקסיקו • ניו יורק • ניו ג'רזי • פריז • שיקגו • ציריך

אלון מורה • אלעד • בית שמש • בני ברק • באר שבע • בית א-ל •
• גבעת שמואל • גני תקווה • דימונה • חדרה • חיפה • טלו סטון •
• טלמון • יקנעם • ירושלים • כפר סבא • מודיעין • מורשת • מעלה
• אדומים • מעגלים • נצרת • נתניה • עינב • פסגות • פתח תקווה • צורן